საქართველო

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავარი კომიტეტის ორგანო.

რედაქცია და კონტორა: თბილისი, რუსთაველის პროსპექტი № 11 რედაქცია და კანტორა ღია ყოველ დღე დილის 9 ს., ნაშუადღევის 2 და ნახ. საათამდის. ტელეფონი № 15—73.
მისამართი დეპეშებისათვის: თბილისი ,,საქართველო'' ფოსტის ყუთი № 76

განცხადებანი: განცხადება მიიღება ნაშუადღევის 2 საათამდის. სტრიქონი პეტიტი პირველ გვერდზე 15 მ. მე-4 გვერდზე—12 მ.
ხამგლოვიარო განცხადებანი 30 სტრიქონი—400 მ. 2 ნახ. საათის შემდეგ 200 მანეთით მეტი.

ხელის მოწერა: გაზეთი ,,საქართველო'' ქალაქსა და ქალაქს გარეთ ღირს თვეში— 300 მან. ცალკე №—10 მან.

ფასი 10 მან.

წელიწადი მეექვსე. ხუთშაბათი, ღვინობისთვე 21, 1920 № 127.

ეროვნულ-დემოკრატიული
პარტიის მთავარი კომიტეტი

მოთავსებულია კვლავ ძველ ბინაზე: დამფუძნებელი კრების ქუჩა № 5. ქარვასლა.
მდივნის ნახვა შეიძლება დილის 9—1 საათამდე,

მშობლები ბაგრატ ედიშერის-ძე, სოფია პეტრეს ასული და ძმა გიორგი ბაგრატის ძე ბაგრატიონ დავითიშვილები აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ 19 ოქტომბერს გარდაიცვალა მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ მათი საყვარელი შვილი და და

ეკატერინე ბაგრატის ასული
ბაგრატიონ-დავითიშვილი

წირვა, პანაშვიდი და დაკრძალვა მოხდება ხუთშაბათს 21 ოქტომბერს ნაშუადღევის 4 საათზედ ვერის წმ. ნიკოლოზის სასაფლაოზე.
3206 1—1.

სახელმწ. თეატრი.
ოპერა

21 ოქტომბერს
მანონი
22 ოქტომბერს
მესამე ბალეტის საღამო მორდკინის
23 ოქტომბერს ოპერა მუშებისთვის
ფაუსტი და ვალპურგიის ღამე
24 ოქტომბერს
ჰოფმანის ზღაპრები
დასაწყისი სრული 7 ნახ. საათზე საღ. წარმოდგენის დროს შესვლა საყურებელ დარბაზში აკრძალულია
ოპერის დირექტორი: ს. ი ევლახიშვილი.

სახელმწიფო დრამის თეატრი.
(ყოფილი არტისტიული—რუსთაველის პრ., № 21, ტელ. 8—07).

სეზონი 1920—1921 წლისა
ხუთშაბათს, ღვინობისთვის 21-ს
სიცრუე
ვინჩენკოსი.
შაბათს, ღვინობისთვის 23 ს
ოიდიპოს მეფე
სოფოკლესი, თარგმანი კონსტან ანდრონიკ.
კვირას, ღვინობისთვის 24-ს
საღამოთი წარმოდგენა მუშებისათვის
გუშინდელნი
შალვა დადიანისა.
დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე.
მოქმედების დროს დარბაზში შესვლა აკრძალულია.
ბილეთები იყიდება დილის 11 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათ. და საღამოს 6 საათიდან 10 საათამდის, 79. 1.

ევროპიდან ახლად დაბრუნებული
ბ-ნი ტიტე მარგველაშვილი
ხუთშაბათს, 21 ოქტომბერს ქ. ბათომში
წაიკითხავს ლექციას
,,სოციალიზმი და ევროპის ეხლანდელი ეკონომიური მდგომარეობა''

თეზისები: 1) სიმდიდრეთა განაწილების პროცესი,
2) წარმოება და მუშები,
3) წარმოების ლაცემა.
4) ევროპის დავალიანება,
5) მუშათა კავშირები,
6) სოციალისტური პოლიტიკა,
7) სოციალიზმის მარცხი,
8) საქართველო და სოციილიზმი
9) საქართველოს ეკონომიური მდგომარეობა,
10) ევროპა და საქართველო (ეკონომიური პარალელი),

სტუდ. და მოსწავ. კომიტეტი.

პირველი **,,ნად კურორი''** ხარისხოვანი სადილო

მიიღება ყოველგვარი სადილისა და ვახშამის ამხანაგური შეკვეთა, რომელსაც თან მოჰყვება **საუცხოვო სასმელები**

სამზარეულოში იმოვება კავკასიურ-ევროპიული საჭმელები. ორი თავი სადილი, არჩევით **120 მანეთად.**

აგრეთვე არის კარგად მოწყობილი
კაბინეთები მოსასვენებლად
დირექცია
2—1 3203

გაიხსნა
რესტორანი ინტერნაციონალი
სასტუმრო ,,ინტერნაციონალთან'' (თავისუფლების მოედანი)
პირველი ხარისხოვანი სამზარეულო
მყუდრო კაბინეტები · [illegible]
5 8311

განცხადება

სამხედრო სამინისტროს სამნეო განყოფილება ამით აცხადებს, რომ 1920 წ. 4 ნოემბერს, ლილის 12 ნახ. საათზედ მოხსენებულ განყოფილებაში სიტყვიერი და წერილობითი განცხადებით ხელმეორეთ დანიშნულია

საჯარო ვაჭრობა

თბილისის გარნიზონისთვის ერთის წლის ვადით ხორცის და ცხიმის ჩაბარების შესახებ. დაწვრილებითი ცნობები მსურველთ შეუძლიანთ მიიღონ ყოველ დღე სამნეო განყოფილების სასურსათო სექციაში ბარიათინის ქუჩა, № 10, დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის სამ საათამდის. 82. 3—1,

საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატის
საბუხჰალტერო კურსები

სწავლა (ქართულ ენაზე) დაიწყება 20 ღვინობისთვეს, საჭირო ცნობების მიღება შეიძლება ყოველ დღე (კვირა დღითაც) 12-ს საათამდე პალატის სასკოლო განყოფილებისაგან (ეროვნული საბჭოს ქუჩა, № 11; ყოფილი ფრეილინის ქუჩა). 3—3170—3

როკოკო
სასტუმრო ავეჯი 10 ნაჭრისაგან გადაკრული მუქი მწვანე ხავერდით და ელექტრონის **ლიუსტრა** (ფრანგული ბრონი) შემთხვევით იაფად იყიდება.
ნიკოლოზის ქ. № 36. 1—3205—1

ინციდენტი იგუმენოვის ნაპირზე

შავი ზღვის სანაპიროზე ამ თვ ს 17-ს ალმაშფოთებელ ფაქტს ჰქონდა ადგილი: ხუთიათასი ყაზახი ვრანგელის ჯარიდან გადმოვიდა ჩვენს საზღვრებზე გაგრის მიდამოებში და თან წაასხა ის თავისი ამხანაგები, რომელნიც წინაზე შემოვეფარნენ ბოლშევიკების შეტევის გამო. გენერალ ვრანგელის ჯარის ნაწილების საქციელს ვერავინ გაამართლებს; მას მიერ მიღებულ ზომებში, თუნდაც ეს ზომები მას დაეჭირდებოდეს თავის ჯარისკაცების დასახსნელად, ყველა დაინახავს საქართველოს სუვერენიტეტის შელახვას. ზიანი მოგვაყენე ორნაირი: პოლიტიკური და ფიზიკური,—ამ ინციდენტმა იმსხვერპლა ჩვენი ოფიცრები და ჯარისკაცები...

ეს მოვლენა ერთხელ კიდევ ამჟღავნებს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის უსისტემობას და მავნე მიმართულებას: საერთაშორისო ცხოვრების აზვირთებულ ტალღებში უმოწყალოდ აქანავებენ საქართველოს ხომალდს დღევანდელი მესვეურნი! არა გვყავს მზრუნველი და გამოცდილი მესაჭე, რომელიც ააცილებდეს ხიფათს ერის სამკვიდრებელს და სწორის მიმართულებით მიიყვანდეს მას მყუდრო ნავთსაყუდრამდე.

ქართველი მენშევიკების საგარეო პოლიტიკა ისევე ორჭოფული და უიმედოა როგორც მათივე მოღვაწეობა ყველა სხვა სფეროებში: მენშევიკებს განსაკუთრებით ახასიათებთ უსისტემობა; ეს ადამიანები მუდამ რყევაში არიან და დღეურ შთაბეჭდილებას ასევე მუდამ ემორჩილებიან. განგებამ ჩვენი სოციალ-დემოკრატები ქვეყნის სათავეში მოაქცია და ამ გარემოების გამო ისინი საქართველოს პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას იცავენ, მაგრამ მთელი მათი ტრადიცია, განვლილ ჟამთა დაუცხრომელი მუშაობა და საერთო მსოფლმხედველობა ამ ადამიანებს უკარნახებს თვითმყოფ საქართველოს ჩარჩოებიდან თავის დახწევას და ,,ინტერნაციონალურ'' პოლიტიკის წარმოებას. ამიტომ არის, რომ ქართული მენშევიზმი, როგორც ცნობილი ,,ბურიდანის ვირი'' ხან აქეთ იხრება, ხან იქით, მაგრამ ფატალურად ერთსა და იმავე ადგილს სტკეპნის...

საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხის დადები ი გადაჭრის საჭიროება აიძულებს ქართველ სოციალ-დემოკრატებს ბურჟუაზიულ ევროპის ,,კონცერტში'' მისვლას, ხოლო ტრადიციული სოციალურ საკითხთა გადაჭრა მათ სულ მოწინააღმდეგე მხარისკენ მიაქროლებს და... ,,ურემი'' კი იმავ ადგილზე უძრავად დგას!..

მენშევიკების საგარეო პოლიტიკის ერთ უდიდეს და, შეიძლება ითქვას, გამოუსწორებელ შეცდომად უნდა ჩაითვალოს მოსკოვის 7—12 მაისის ხელშეკრულება. და იმიტომ კი არა მხოლოდ, რომ მოსკოველი კონტრაგენტის უპირობაში უნდა დარწმუნებული ყოფილიყვნენ მენშევიკების დიპლომატები: ეს ხელშეკრულება თავისი შინაარსით ყოვლად მიუღებელია ქართველი ხალხისათვის, უკეთუ მას დამოუკიდებლობის დაცვა და შენარჩუნება აზრად აქვს. ხელშეკრულების სხვა მომენტებზეც, რომ არ შევჩერდეთ, საკმარისია თუნდ იმის გახსენება, რომ საქართველო მენშევიკების პირით მოსკოვს შეჰპირდა თავის ტერიტორიაზე მყოფ კომუნისტების მოწინააღმდეგე ჯგუფებისა და ძალების მოსკოვის მთავრობისათვის გადაცემას...

საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი ჩვენს სახელმწიფოს ნეიტრალურ ერთეულად აცხადებს. მაშასადამე, საქართველოს პოლიტიკაც ისეთი სახისა უნდა იყოს, რომ უცხო ძალებს, ჩვენს საწინააღმდეგო მოქმედების, საბაბს არ აძლევდეს. მოსკოვის ხელშეკრულება ჩვენ გვითრევს რუსეთის სამოქალაქო ომში. მიუხედავად იმისა, რომ პროცესსი სამოქალაქო ბრევ-დარევისა რუსეთში ჯერაც არ დასრულებულა და კიდევ გამოუცნობია, რომელი ელემენტი გამოვა საბოლოოდ გამარჯვებული, ჩვენმა სოციალ დემოკრატებმა ,,რუსეთად'' ოფიციალურად მიიღეს მოსკოვის საბჭოთა მთავრობა და ამრიგად წინააღმდეგობაში ჩაუდგნენ რუსეთში მომქმედ და მებრძოლ დანარჩენ ძალებს. ამ გარემოებისა გამო საქართველოს წაერთვა გარეგანი სტიმული ნეიტრალიტეტის დაცვისა, რადგანაც არაბოლშევიკური და არასოციალისტური რუსეთი ბუნებრივად ჩვენს მტერთა რიცხვში მოექცა.

17 ღვინობისთვის თავდასხმა გენერალ ვრანგელის მაინც არ ეპატიება. მთავრობის მიერ მიღებული რეპრესიები ვრანგელის ტერიტორიიდან გადმოხვეწილ მოქალაქეთა წინააღმდეგ სრულიად გასაგებია და საერთაშორისო უფლების მხრითაც მიზანშეწონილია, მაგრამ ეს არც საკმარისია და არც ჭკვიანის საქმეს!

ჩვენ გვინდა ვიცოდეთ, რა დამოკიდებულება არსებობს ბოლოს და ბოლოს საქართველოსა და რუსეთს შორის? საკუთრივ რუსეთი ჯერხნობით ორი სახით გვეჩვენება:

,,წითელი''—კომუნისტური და ,,შავი''—ვრანგელისა. ,,წითლის'' შესახებ მენშევიკების ოფიციოზი უკანასკნელ ნომერში გვატყობინებს, რომ ის უპირო კონტრაგენტი გამოდგა და არ იცავს ხელშეკრულებას, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო მას პედანტიურად ასრულებს ყველა წვრილმანებში... ,,შავი'' რუსეთი გვემტერება იმიტომ, რომ მისი ბუნება რეაქციონურია, შავია. არსებითად ორივესთან მწყრალად არის საქართველო; ერთიც გვესხმის თავს და მეორეც! ორივენი თანაბრად შეურაცხყოფენ საქართველოს სუვერენიტეტს, ორივესაგან შელახულია ჩვენი ხალხის ნეიტრალიტეტი.

ასეთია შედეგი ორჭოფობისა, მერყევ პოლიტიკისა, ორივეს მხრივ თავის ქანქარისა!

თავიდან ჩვენს მესვეურებს ვალაჟ ედვათ გადაჭრით განეცხადებინათ და პრაქტიკით დაემტკიცებინათ, რომ რუსეთის სივრცეზე მათთვის არ არსებობენ ელლინნი და ებრაელნი და პატარა საქართველო ვერ მიიღებს თავის თავზე ისეთ ვალდებულებას, რომლის შესრულება იურიდიულად მიუღებელია და ფაქტიურად შეუძლებელი. მართლაც, ხომ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე გადმოვიდოდა არა რამდენიმე ასეული ვრანგელის ჯარისკაცებისა, როგორც იყო სინამდვილეში, არამედ, ვთქვათ, მთელი კორპუსი... როგორ ჰგონიათ მენშევიკებს, შესძლებს ამ შემთხვევაშიც საქართველო მოსკოვის კონტრაქტის პირნათლად შესრულებას!?

სასაცილო მდგომარეობაში ვაყენებთ ჩვენს სახელმწიფოსა და ხალხსაც. ორი საზომი მენშევიკებსაც ვერ გამოადგებათ მოვლენათა შესაფასებლად, საქართველოს პრესტიჟი კი ამ საზომებმა ერთიანად დასცეს...

ვრანგელმა იცის, რომ რამდენადაც კომუნისტური მოსკოვი არ ასრულებს

დღეს.

თბილისში ჩამოვიდა საბჭოთა რუსეთის ახალი წარმომადგენელი არონ შეიმანი. მან თან ჩამოიტანა 4 ცისტერნა ნავთი.

,,ზიბის" ცნობით ბოლშევიკებმა კიევი დასტოვეს.

გერმანიის მთავრობამ წინადადება მისცა ზინოვიევს დასტოვოს გერმანიის ტერიტორია.

ერთა ლიგის სხდომის პროგრამა შეადგინეს. სომხეთის საკითხს აღძრავს იტალიის წარმომადგენელი.

საფრანგეთის ცნობით მოსალოდნელია ოსმალეთის კაბინეთის კრიზისი.

წ ე რ ი ლ ე ბ ი.

მეთაური: ინცინდენტი იგუმენოვის ნაპირებზე.
,,ამხანაგების'' სახელმწიფო.
ფიქრები და დაკვირვებანი—ნიკო თავდგირიძე
პრეზიდენტი, თუ მთავრობის თავმჯდომარე—ო—რელი.
ალ. ასათიანის სიტყვა დამფუძნებელ კრებაში
ჩვენი კორესპონდენტები: ზემო სვანეთის განიარაღება.

საქართველოსთან დადებულ პირობებს, იმდენად მენშევიკური საქართველო ყოველთვის „პირნათელია" მოსკოვის წინაშე. მოსკოვი შეგვპირდა ზავს, ტერიტორიულ უზრუნველყოფას, სავაჭრო ურთიერთობას და სხვა მრავალ სიკეთეს, მაგრამ მენშევიკების „გასაოცებლად" არც ერთი პირობა არ შეასრულა. მოსკოვი არამც თუ არა სჯის თავის ტერიტორიაზე საქართველოს საწინააღმდეგო ორგანიზაციებს, თვითონ მონაწილეობს ჩვენს წინააღმდეგ შეთქმულებებში და ხელს უწყობს სხვების თავდასხმასაც ჩვენზე. მენშევიკებმა-კი გულმოდგინეთ სჯიან კომუნისტების მტრებს... მოსკოვის ხელში კრულების სიახლოვე!

ყველაფერი ეს იცის ვრანგელმა, იცოდა ისიც თუ რა ბედი ეწვეოდა მის ჯარისკაცებს—კომუნისტებისათვის გადასაცემად განზრახულთ ჩვენს მიერ და მოიწადინა მათი სიკვდილისაგან აცდენა... გენერალმა მიჰმართა ჩვენი სუვერენობის შესახებათ ლონისძიებას და მენშევიკებმა კი საქართველო ვერ დაიცვეს.

მისმა თავდასხმამ ნათელ ჰყო ჩვენთვის ზედმეტად, რომ რუსეთი, მთელი რუსეთი, რა სახითაც უნდა მოგვევლინოს იგი, განწყობილია საქართველოს მოსასპობად...

მოსკოვის კომუნისტებმა ვერ გვიხსნა. პირიქით უფრო მოლუშა მოჯადოებული წრე...

,,ამხანაგების'' სახელმწიფო.

პარტია, თუ სახელმწიფო? აი საკითხი, რომელიც დღემდე ვერ გადაუჭრიათ სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას?

პარტია სახელმწიფოსათვის, თუ სახელმწიფო პარტიისათვის.

მენშევიკების პრესსაში არა ერთი წერილი უძღვნიათ ამ საკითხისათვის;

პარტიის კულისებში ცხარე ბრძოლაა გამართული და ამ საკითხის სიმწვავემ, ლამის თვით პარტიის სხეულიც დაშალოს. მწვავე ბრძოლამ, თითქმის გაყოფამდე მიიყვანა მტკიცეთ შეკავშირებული ორგანიზაციები და დღეს სოც.-დემოკრატიულ პარტიის ორი ბანაკი: ,,ერთობა'' და ,,ახალი სხივი'' განუწყვეტელ დავასა და ბრძოლაში იმყოფებიან.

პარტიის უმრავლესობა სრულებით ვერ ითმენს კრიტიკულ აზოვნებას და იგი არა თუ გარეშე ოპოზიციას ვერ უგუებს, იგი ვერ იწყნარებს თავისი ფხიზელი ამხანაგების აზრსაც:

ორ ბანაკს შორის არსებითად იდეოლოგიური განსხვავება, თითქმის არ არსებობს, მათ არ ანსხვავებს არც ტაქტიკის საკითხები:

ბოროტ—მოქმედებანი, გამართლება ამხანაგების შეუწყნარებელი საქციელისა და სახელმწიფოს გამოყენება პარტიულ ინტერესებისათვის—აი სარჩული მათი ბრძოლისა!

,,ახალი სხივი'' და ,,ერთობა'', ორივე ერთი და იმავე ბებერი ხის შტოებია და ამ ხის მწვერვალი ნოე ჟორდანია, ორივესათვის ერთნაირად მისაღებია.

მაგრამ აქვე ისმება საკითხი, თუ როგორ ატარებენ ცხოვრებაში იმ ხაზს რომელსაც სხვა და სხვა ,,თათბირებზედ'' და პერიოდულ ,,მანიფესტებში'' უსახავს თავის საწყმსოს ეს მოხუცი ხე ქართული მენშევიზმისა!

,,ერთობა'' და პარტიული უმრავლესობა დოქტრინების მუხრუჭებში გაკავებული, დაბრმავებული მიყვება ხავსიან თეორიებს და მისთვის ყველაფერი მისაღები და დასაცვია, რასაც პარტიული ბეჭედი და უმრავლესობის თითების დასტური ადევს.

მენშევიკური პარტია შეიჭრა ჩვენი ცხოვრების ყოველ მხარეში. ყველაფერი თავისი ნიშნის ქვეშ აიღო და როდესაც ყიელგან მაგრად მოიკალათა, სახელმწიფოც შინაურ საქმეთ გადაიქცა.

მაგრამ მარქსიზმის ცივი თეორიები, ვერ შეეგუენ ცხოვრების ულმობელ კანონებს: მენშევიკურმა იდეოლოგიამ, ვერ დაიმორჩილა ეს ბუნების მოვლენები და ვერც თავისი პრაქტიკა შეუწყო ცხოვრების გარდაუვალ ბრძანებებს.

და აი აქ დაიწყო ის საშინელი კრიზისი მენშევიზმისა, რომელიც დღითი დღე ღრმავდება და პარტიის სათავეში იღრწნება:

პარტია ვერ იმორჩილებს ცხოვრებას, მაგრამ არც გაშლილი კრიტიკული აზროვნებაც აქვს, რომ თვითვე ამხილოს თვისი შეცდომებით.

ყველაფერი რაც ნათელია სოციალ დემოკრატიული პარტიის გარეშე მყოფ ხალხისათვის, გაუგებარი და დამალულია თვით პარტიის წევრებისათვის, რადგან მათ არ აქვთ გამბედაობა თავი მაღლმა ასწიონ და თავის საქმეებს ობიექტიურათ შეხედონ.

და როდესაც ამ წრეში ჩნდება ხალხი რომელიც ვერ ითმენს ყველაფერს და ხმა მაღლა აცხადებს თავის უკმაყოფილება ისე, როგორც მოიქცა ,,ახალი სხივი'', დაბრმავებული უმრავლესობა განრისხებული უკიჟინებს თუ რატომ საკმარისად არ მიაჩნიათ:

,,ამ ნაკლის ჩვენება, მაგალითად, ცენტრალური კომიტეტის სხდომაზე, ან ცენტრალურ ორგანოებში?''

ჩვენ ვიცით, რომ ამ ცენტრალური ორგანოებში ბევრი რამ ნაკლი აღინიშნება ხოლმე, მაგრამ ყველაფერი იქვე იმარხება და გარეთ მხოლოთ ზევით აწეული თითები რჩებიან. მენშევიკების ურემი კი ისევ ძველებურათ მირიხინოს და ოდნავათ არ სცდილობს შეაკეთოს თავისი დამტვრეული ბორგლები!

,,ახალმა სხივმა'' ჩვენთან ერთად, მთელი რიგი შეურყეველი ფაქტებით, ამხილა მომარაგების სამინისტროს დამღუპველი პოლიტიკა და ესეთი განცხადებით გამოვიდა.

,,აი მომარაგების სამინისტრო. ეს დაწესებულება განა უწყება არის? არა. ეს არის სავაჭრო სახლი, მას არავითარი დამოკიდებულება არა აქვს სახელმწიფო დაწესებულებასთან, სახელმწიფომ არ იცის არც მისი შტატები, არც იქაური წესი და ჩვეულებები ეს დაწესებულება არავის ანგარიშს არ უწევს. მას აქვს თავისი ხაზინაც და თავის შემოსავალიც და გასავალიც. მაშინ როდესაც სახელმწიფო ექსპედიციის საშუალებით აკმაყოფილებს მოთხოვნილებას, ამ ,,უწყებას'' შეიძლება ათი მილიონი ქონდეს ტომრებში, მაგრამ ეს მისია, მას ხელს ვერავინ ახლებს. მას თავისი მოხელეები ყავს, რომლებიც გარდა ორ და სამკეც ჯამაგირებისა, კიდევ პროცენტებს იღებენ და ამგვარათ მილიონებს აგროვებენ გასამრჯელოთ''.

(,,ახალი სხივი'' № 12)

პარტიულ უმრავლესობას იმის ნაცვლად რომ თავისი ამხანაგების განცხადებისათვის სერიოზული ყურადღება მიექცია და ჯეროვანად დაეფასებია იგი, გაზეთ ,,ერთობის'' ერთ ერთი ხელმძღვანელის ბ ნ ს. დევდარიანის პირით, ესეთი განცხადებით გამოდის!

,,ჩვენ შეგვიძლია მიუთითოთ არა ერთ და ორ ნაკლს ამა თუ იმ სამინისტროს ქს. მაგრამ ვერასოდეს ვერ დავივიწყებთ, რომ სამინისტროს სათავეში და მის პასუხსაგებ ადგილებზე დგანან ჩვენივე არჩეულები, ჩვენივე პარტიის წარმომადგენლები'':

აი საუკეთესო მაგალითი.

პარტიული ქინინობისა! და აი საუკეთესო მაგალითი პარტიული ფანატიზმისა!

,,ჩვენი პარტიის წარმოადგენელი'' ,,ჩვენი ამხანაგი''—აი გამართლება ყოველივე დანაშაულისა, აი საფარი, რომელიც იცავს ყოველ მენშევიკს, რა დანაშაულიც არ ჩაიდინოს მან, ან როგორი საზიანო არ უნდა იქნეს მისი მოქმედება სახელმწიფოსათვის.

,,ამხანაგი'' და პარტია შეიქნა სინონიმი სახელმწიფოსი და სახელმწიფოებრივი საქმეები მენშევიკების შინაურ საქმეებათ გადიქცენ:

პარტიული კოლექტივები სწყვეტენ ისეთ საკითხებს, რომელიც არაფერი საერთო არ აქვთ პარტიასთან და სახელმწიფო ორგანიზაციების პრეროგატივას შეადგენს:

აი რას სწერს თვით ,,ერთობა'':

იგი უპასუხებს ერთ თავის კორესპონდენტს, რომ ვერ დაბეჭდავს ანგარიშებს ერთ ერთი კოლექტივის სხდომის შესახებ, რადგან:

„შიგ პარტიული, თითქმის, არაფერია და მთელი სხდომები უნდება ისეთს საქმეებს, რომელიც არაფერი საერთო არ აქვთ პარტიულ საქმიანობასთან და რომელსაც ადგილი არ უნდა ჰქონდესო პარტიულ ორგანიზაციებში''. ან კიდევ ასეთი მაგალითი:

ეკონომიური თათბირი. პარასკევს, 22 ოქტომბრის საღამოს 5 საათზე ქალაქის საბჭოს დარბაზში დანიშნულია ეკონომიური თათბირის გაგრძელება. განსაკუთრებული მანდატებით დაესწრებიან შემდეგი პარტიული ორგანიზაციები: საქ. ს. დ. მ. პ, ცენტრალური კომიტეტი, საკანტროლო კომისია, თფილისის კომიტეტი უფილისის რაიონული ს. დ. კოლექტივები, მცირე კოლექტივები, საქ. პროფეს. კავშირთა საბჭოს აღმასრ. კომიტეტებში და თფილისის პროფეს. კავშირების სეკრ. კავშირებში მომუშავე ამხანაგები, დამფ. კრების ს. დ. ფრაქცია კოოპერატივთა, ქალაქთა და ერობათა კავშირების ცენტრებში მომუშავე ამხანაგები.

და ასე ამხანაგურათ სწყვეტენ ისეთ დიდ საკითხს, როგორც საქართველოს ეკონომიური პოლიტიკასა, რომელიც ატრიალებს საქართველოს ბედს და რომელიც ,,ამხანაგური'' პოლიტიკის გამო კატასტროფამდე მიყავს ჩვენი სამშობლოს და ასე აძრიგაკ ნელი ნელ სწოვს სოციალ—დემოკრატიული პარტია საქართველოს სახელმწიფოს და რაც აქამდე ვერ ამოსწოვეს ,,ამხანაგებმა'', მ-ლე მოუღებენ ბოლოს.

ლ—ჯ.

პრესსა.

რკინის გზის მუშა მოსამსახურეთა ყოველკვირეულ ორგანო „რკინისგზელი'' ეხება მუშა მოსამსახურეთა მდგომარეობას და შემდეგს სწერს:

მუშათა მდგომარეობა.

მუშათა ეკონომიური მდგომარეობა თან და თან უარესდება.

უკანასკნელმა მომატებამ სრულიათ გაანიავა და გააჩანაგა მუშების ბიუჯეტი.

საშუალოთ მუშებს მოემატათ 60—70 პროც. ბაზარზე კი ფასი ყველაფერზე აიწია 200—250 პროცენტით. ამ მომატებამ მუშებს ჯიბიდან ამოართო ისიც, რაც მათ ქონდათ წინათ, ბაზარზე გამოატანინა გასასყიდათ უკანასკნელი ტანისამოსი და ფეხსაცმელი.

ზამთარი დგება. კარზე გვადგია სიმშილი, სიცივე. არაა ნ ვთი, არაა შეშა, ნახშირი.

მუშების უნუგეშო მდგომარეობა იწვევს წარმოების ნაყოფიერების დაცემას, ქვეყნის ეკონომიურათ განადგურებას.

მშიერ მწყურვალე მუშას არ შეუძლია არაფრის შექმნა. ის ინვალიდათ იქცევა. და თუ დროზე არ იქმნა მიღებული საჭირო ზომები, ჩვენი მდგომარეობა მეტათ საშიშია.

საჭიროა დაუყონებლივ ამოქმედდენ, ამუშავდენ მომარაგების სამინისტრო, მუშათა მაგიდა, თვითმმართველობანი, კოოპერატივები.

მათი უმთავრესი საზრუნავი საგანი უნდა იყოს—სურსათი, პირველ მოთხოვნილებათა საგნები.

არ კმარა მარტო ლამაზი სიტყვები. დროა გადიდგას პრაქტიკული ნაბიჯები და სასაჩქაროთ მომარიგებულ იქმნას მუშებისათვის პური, შეშა ნახშირი, ნავთი, შაქარი, ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი...

ჩვენ არ გვშველის ჯამაგირების მომატება. მუშებს უნდა მიეცეთ საჭირო საგნები.

ეს იქნება მომატება ნატურით.

ზოგიერთ კავშირებში გამოითქვა აზრი მიეცეს მუშებს 5 თუ 10 ათასი მანეთი შეშის შესაძენათ.

ეს შეხედულობა ვერაა სწორი და 10 ათასი მანეთი ჰრილობაზე მალამოს ვერ მოსცხებს ვერავის.

ამ ერთდროულ დახარებას აუცილებლათ მოყვება ფასების ყველაფერზე ერთი ათად გადიდება.

და ის ათი ათასი მანეთი, რომელსაც ზოგიერთი კავშირები მთითხოვენ, ბოლოს არარათ იქცევა.

საჭიროა თვით მთავრობამ და მუშათა მაგიდამ ყველა ცოცხალ ძალების დახმარებით შეიძინონ ის, რაც საჭიროა მუშათა კლასისთვის. და ნახევრათ, მეოთხედათ მაინც დააკმაყოფილონ მუშები.

ამაზე უფრო დიდი საზრუნავი საქმე დღეს ჩვენ არ გვაქვს.

—

ჯამაგირის მომატების მაგიერ, ნატურით დახმარება მოითხოვეს აგრეთვე რესპუბლიკის მასწავლებლებმაც, ამ ერთი თვის წინად. ამ მოთხოვნილებათ საფუძვლად სწორი მოსაზრება უდევს, მაგრამ მაგარი ისაა, რომ ვერც მთავრობა და ვერც მომარაგების სამინისტრო ამ ფართე მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას ვერ შესძლებენ. მომარაგების სამინისტროს მთავრობის პოლიტიკის სრული ხაკოტრა ... ჯერკიდევ მაშინ, როდესაც ... უფრო ვიწრო ფარგალში ... ერაძის ... გზელს''

საბჭოთა რუსეთის წარმომადგენელი თბილისში.

ღვინობისთვის 19-ს, ღამის ... საგანგებო მატარებლით ... ბაქოს გზით თბილისში ჩამო... ჭოთა რუსეთის სრულ უფლება... მომადგენელი საქართველოს ... სთან აარონ ლვოვის-ძე შეიმ... როვის მოადგილედ დანიშნული ... ერთად ჩამოვიდა დიპლომატიუ... მომადგენელი საქართველოს რე... კისა აზერბაიჯანში ბ. ალშიბაი...

მატარებლის მოსვლამდე სად... ოთახში მოვიდნენ საგარეო ... სამინისტროს ამხ. ქარცივაძე, ს... მინისტრის ამხანაგი გენ. ოდი... რკ. გზის მოძრაობის უფრო... კანდელაკი, ექსპლოატაციის ... აბელოვი და საბჭოთა მისიის ...

სადგურის პერრონზე ჩამწკრ... იყო საპატიო ყარაული სამხედ... კესტრით. საბჭოთა რუსეთის ... მადგენელს ჩამოჰყვა ახალი შტ... კაცისაგან შემდგარი მათ შორ... ხალხო კომიტეტის ,,ვნემტორგ... ი. ს. ქური, იურისკონსულტები ... სშირნოვი, მისიის წევრნი ნ. ... რეკოვი, ფერდინანდოვი, ... ლიპაცკი, პირველი მდივანი ... მათთანვე ერთად მოვიდა წევრ... კოვის ცენტრალურ კავშირის ... ტეხნოლოგი გუფმანი. მისიის ... წევრთან საუბრის დროს გამ... რომ კიროვის გაწვევა დაკავში... იმ გარემოებით რომ მან გადუ... გეზს და დირექტივებს რომელი... დობილი ჰქონდა მოსკოვის მთ... მიერ.

უმთავრესი საგანს შეიმანის ... როგორც მან განაცხადა, შედგ... ლი მეგობრული და კორრექტიულ... კიდებულების დამყარება საქარ... მთავრობასთან აბსოლიუტური ... ლობა მის შინაურ საქმეებში ... ნომიურ კავშირის დაჭერა როგ... ქართველოსთან ისე დასავლეთ ... თან.

ბ ნი შეიმანი ჩამოვიდა ბაქოს ... საგანგებო მატარებლით, რომელ... ერთი ვაგონი 1-ლი კლასისა და ... ტერნა ნავთის ნაწარმოებით. ... ხიდზე ეს ვაგონები სათითაოდ ... გორეს.

როგორც მისიის წევრებმა ... დეს, საქართველო—აზერბაიჯანი... შეკრულების ის მუხლი, რომელ... სართველოში ნავთის გადმოტანა ... ეხება, ბაქოში დადებითად გადა... ნავთს საქართველო ამ დღეებში ... მოელოდეს.

ვნახოთ!.. დაპირებანი პირველ... გვსმენია!.

პრეზიდენტი თუ მთავრობის თავმჯდომარე.

სოც.-დ—ტები თავის უბადრუკ საკანონმდებლო შემოქმედებაში ჰლამობენ გაიყვანონ სპეციფიკური ტენდენციები იქაც, სადაც მათი ტენდენციების განხორციელება მხოლოდ ხიფათს მოუტანს. მე ვამბობ რესპუბლიკის აღმასრულებელ ხელისუფლებაზე, როგორც იგი გამოიხატება დამფუძნებელ კრების საკონსტიტუციო კომისიის პროექტში.

ზერელეთაც რომ გადავხედოთ იმ მუხლებს პროექტისას, რომლებიც შეეხება აღმასრულებელ ხელისუფლებას, უნებლიეთ ვიგრძნობთ, რომ მათში რაღაც მისტიური შიში ტრიალებს. შიში „დიქტატურისა". პროექტი ებრძვის ამ საზარელ აჩრდილს, ვაი თუ ძალა-უფლება ხელიდან გამოგლიჯოს ნამდვილ დიქტატორებსაო! აქედან გამომდინარეობს გამოურკვევლობა, განუსაზღვრელობა, უსისტემობა,—დამახასიათებელი თვისებანია მთელი პროექტისა.

„უმაღლესი მართველობის აღმასრულებელი ხელისუფლება,—ამბობს მე-74 მუხლი,—ეკუთვნის რესპუბლიკის მთავრობას". შემდეგ მე-75 მუხლში: „მთავრობას ჰყავს თავმჯდომარე, რომელიც იმავე დროს არის რესპუბლიკის უმაღლესი წარმომადგენელი". ესე იგი თავმჯდომარე არის წევრი მთავრობისა; მაშასადამე ნება აქვს იკისროს რომელიმე სამინისტრო და იმავე დროს იყოს წარმომადგენელი მთელი რესპუბლიკისა. რაში გამოიხატება ეს „წარმომადგენლობა?" მეფე იყოს თუ პრეზიდენტი, მათი წარმომადგენლობა ადვილად გასაგებია, ვინაიდან ისინი აღჭურვილნი არიან უმაღლეს უფლებებით, მოქმედობენ მთელი ერის სახელით. ჩვენი პროექტით-კი მთავრობის თავმჯდომარეს წარმომადგენლობის ნიშნით დეკორატიული როლი რჩება, გარდა სტუმრების მიღებისა და „რაუტების" გამართვისა, ვინაიდან მე 81 მუხლის ძალით—საგარეო ინტერესების დაცვა, წარდგენა კანონ პროექტებისა, რესპუბლიკის საქმეთა უმაღლესი მართვა გამგეობა და სხ. მთავრობის საერთო უფლებას წარმოადგენს. მოყვანილ მუხლების ძალით მთავრობის თავმჯდომარე არაფრით არ განირჩევა მთავრობის დანარჩენ წევრებისაგან; იგი მხოლოდ საპატიო ფიგურაა, პირველი ინტერ პარეს, მას არავითარი განსაკუთრებული უფლება არა აქვს. რომ ამაში ეჭვი არ დაიბადოს, პროექტი მე 3 ნაწილში 79 მუხ. ხაზგასმით ამბობს: „თავმჯდომარეს არა აქვს არავითარი განსაკუთრებული უფლება, გარდა იმისა, რაც ამ კონსტიტუციით არის მისდა მიკუთვნებული".

ეხლა განვიხილოთ, რა უფლებები აქვს პროექტით მინიჭებული თავმჯდომარეს? ეს უფლებები მოკლედ არის აღნიშნული მე-79 მუხლში: „თავმჯდომარე სცემს ბრძანებას და განკარგულებას კანონის აღსრულებისათვის", მაგრამ,—იქვე დაუმატებს დაშინებული პროექტის შემადგენელი,—უფლება არა აქვს კანონის მოქმედება შეაჩეროს, ან მისი შესრულება დააბრკოლოს". მეორე ნაწილით იმავე მუხლისა თავმჯდომარეს უფლება აქვს თავის განკარგულებით დანიშნოს რეგზიია მმართველობის ამა თუ იმ დარგისა. მაშასადამე თავმჯდომარეს აქვს ორი საყურადღებო დადებითი უფლება. მართალია, თავმჯდომარეს ეკუთვნის კიდევ ერთი უფლება—მინისტრების მოწვევა (მ. 77), მაგრამ ამ უფლებას უფრო ფორმალური ხასიათი აქვს; მაგას მნიშვნელობა მიეცემა, თუ თავმჯდომარეს აქვს და შესძლებს სოლიდარულად ამუშაოს მინისტრები; წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი გაქდება სათამაშო ბურთით დანარჩენ მთავრობის წევრთა ხელში.

ამას კიდევ ის უნდა დავუმატოთ, რომ მთავრობის თავმჯდომარე, როგორც წევრი მთავრობის, პასუხისმგებელია პარლამენტის წინაშე; მისი გახამართლება საერთო წესით სწარმოებს (მ. 83. 85)..

მოყვანილ გამოკვლევიდან სჩანს, რომ საკონსტიტუციო კომისიამ გამოიგონა ახალი ფორმა აღმასრულებელ აპარატისა კოლეგიური, რომელიც არც ერთ რესპუბლიკაში არ არსებობს.

რადგან კონსტიტუციის პროექტი შეიძლება, ჩვენდა საუბედუროდ, გახდეს მუდმივ მომქმედ კანონად. ჩვენ უფლება გვაქვს ენერგიულათ მოვითხოვოთ, რათა მომავლისათვის საქართველოს ხალხის მინდობილობით დაწერილი კანონები იყოს შემუშავებული არა სოციალისტების ინტერესებისათვის, არამედ მთელი ერისათვის. როცა სოციალ დემოკრატები თავის ,,ლაბორატორიებში'' ადგენენ პროექტებს, რომლის მსგავსი არსად ქვეყანაზე არ მოიპოვება, ბედი არ უნდა ავიწყდებოდეთ, რომ დიდს პასუხისმგებლობას კისრულობენ ისტორიის და ერის წინაშე. თუ საკონსტიტუციო კომისია ხელმძღვანელობდა შვეიცარიის კონსტიტუციით, დიდათ შემცდარა. შვეიცარია განსაკუთრებულ პოლიტიკურ ფორმას წარმოადგენს—ფედერატიულ კავშირს. თითო კანტონში მოქმედობს ცალკე აღმასრულებაპარატი; მთელს ფედერაციაში—კი უმაღლეს ხელისუფლებას ასრულებს ფედერალური საბჭო, როგორც აღმასრულებელი ორგანო, შედგენილი 7 პირისაგან, რომლებს ირჩევს ფედერალური საკრებულო იმავე ვადით, როგორც თვით საკრებულო, ხოლო საბჭოს პრეზიდენტი აირჩევა ერთის წლით. ჩვენი კონსტიტუციის პროექტით აღმასრულებელი ხელისუფლებას წარმოადგენს მთავრობა, რომლის წევრებს იწვევს თავმჯდომარე, უკანასკნელს ირჩევს პარლამენტი. მეორე განსხვავება იმაშია, რომ შვეიცარიის რესპუბლიკის ნეიტრალიტეტი საერთაშორისო ხელშეკრულებით უზრუნველყოფილია, რის გამო რესპუბლიკას გარეშე ხიფათი არვისგან არ მოელის, და თუ ვინიცობაა ვინმემ გაბედა მის ნეიტრალობის დარღვევა (როგორც, მოხდა მაგ. ბელგიაში გერმანიის მხრით 1914 წ.) მაგას მძიმე შედეგი მოსდევს. საქართველოს ნეიტრალიტეტი კი ერთმხრივია, მას სერიოზული მნიშვნელობა არა აქვს; იგი უბრალო გამოცხადებაა და მის დარღვევას იურიდიული შედეგი არ მოჰყვება. შვეიცარია არის მძლავრი თავის ხელშეუხლებლობით; საქართველო—კი გარემოცულია აუარებელი მტრებით და მათ მტრობას უნდა დაუპირდაპიროთ შეუდრეკელი აპარატი და მის თავში ერთი ნამდვილი წარმომადგენელი ერისა—პრეზიდენტი. ამიტომ პარალელის გაყვანა საქართველოს და შვეიცარიის შორის შეუძლებელია.

ამ გვარად საკონტ. კომისიამ გამოიგონა ისეთი ფორმა აღმასრულებელ ხელისუფლებისა, რომლის სტრუქტურა შევსებული არ არის—მას თავი აქვს მოკვეთილი.

შეიძლება ბევრი მაგალითი მოვიყვანოთ ისტორიიდან კოლეგიურ მართველობის ფვარგისობაზე, მაგრამ ამას საჭიროდ არა ვხედავთ: ჩვენ მწარე სინამდვილეში ცოცხალი მაგალითები ბევრია. ავიღოთ ჩვენში მინისტრების მოქმედება, ყოველი მინისტრი საკუთარ და თავისებურ პოლიტიკას აწარმოებს: მიწათმოქმედების მინისტრი სრულიად უპასუხისმგებლოდ ანხორციელებს აგრარულ რეფორმას, გაჰყავს ,,თანდათანობითი'' მიწის სოციალიზაცია, მომარაგების მინისტრი აწარმოებს შიმშილის პოლიტიკას, ფინანსთა და ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრის პოლიტიკამ თითქმის უფსკრულამდე მიგვიყვანა. შინაგან და საგარეო პოლიტიკას ერთობა არ ეტყობა: აქ სოციალ დემოკრატები ოცნებობენ საერთო სარევოლიუციო ფრონტის აღდგენაზედ იქ ევროპაში, ბ. გეგეჭკორი სცდილობს დაუმტკიცოს ანტანტას ჩვენი დამოუკიდებლობის აუცილებლობა ისტორიული საბუთებით... სახელმწიფო გაყოფილია სატრაპიებათ, სადაც მეფობს განუსაზღვრელი თვითნებობა. ამ ვაკანალიაში ენერგიულათ ჩაერივნენ თვითმართველობანი. რაში არის ხსნა? დამფუძნებელი კრება სდუმს; მთავრობის თავმჯდომარეს რეალური საზსარი არა აქვს, რომ დეზორგანიზაცია შეაჩეროს. მხოლოდ უკანასკნელ დროს,—კი როცა მომარაგების სამინისტროს აგენტებს აღმაშფოთებელი ბოროტმოქმედება უკიდურეს წერტილამდე მივიდა, მთავრობის თავმჯდომარე იძულებული იყო მკაცრი ზომები მიეღო სამარცხვინო საქციელის მოსასპობად. ორი ბრძანება გამოსცა და ამაზედაც დიქტატორობა დააბრალეს!..

იმ უწესრიგობას, რომელიც სუფევს დღეს, კონსტიტუციის პროექტი სამუდამოდ ადასტურებს: მე-81 მუხლში აღნიშნულია მთავრობის საერთო მოვალეობა უფლებანი, რომ დაუკვირდეთ ამ მუხლის პუნქტებს, ნახავთ, რომ მათში ჩამოთვლილია, ზოგჯერ სავსებით, იმისთანა აღმასრულებელი ფუნქციები, რომლებიც შეეხება ცალკე მინის... გალითად ,,ზრუნვა შინაური ... ბისა და უშიშრობის დაცვა'' ... რესპუბლიკის საგარეო ინტერ... და სხ. მე-82 მუხლი მოკლედ ... ,,დანარჩენ საქმეთა მართვა გ... განაწილებულია მთავრობის ... შორის'' შეიძლება ვიკითხოთ რ... რჩათ შინაგან და საგარეო საქმ... ნისტრებს?

კომპენტენცია მთავრობისა, მინ... ბისა და თავმჯდომარის, მათი ... ერთი დამოკიდებულება პროექ... მუშავებული არ არის და მერ... მოვლენა გახდება ნიადაგად ... გაუგებრობისა.

განვიმეორებთ, რომ ყველა ზ... ქვამი შედეგია სოციალ-დემოკრ... მოკლე აზროვნებისა, მათ ცრუ ... დგენის პრეზიდენტზე. ბავშური ... არა ნაკლებ დემოკრატიულ ... ამერიკის რესპუბლიკაში პრეზ... მთელი, ერის ამორჩეული, არ... ხიფათს არ წარმოადგენს, არამ... აძლევს ძლიერებას და დიდებას ... რატიას. აგრეთვე საფრანგეთში ... განაც ჩვენ დემოკრატიულ ოფ... კას ესაჭიროება სწორედ პრეზი... რომლის ხელში იქნება კვანძი ... ულებელ ხელისუფლებისა; ამიტ... უნდა იყოს აღჭურვილი მთელი ... ნდობით. პრეზიდენტი არ ე... არც ჩვენ ისტორიულ ტრადიცია... ჩვენი ხალხის ფსიხოლოგიას. ... რომ სოციალ-დემოკრატებმა გაა... თვალები, დაინახონ ჩვენი სინამ... უთავობა ჩვენთვის დამღუპველი ... დროა შევიგნოთ, რომ ჩვენი პრ... ნტი სჯობია უცხო ,,პრეზიდენტ...

ო—

ნ. თავდგირიძე.

ფიქრები და დაკვირვებანი.

როგორც აღნიშნული გვქონდა, საზოგადოებრივი დაწესებულება მუდამ ცხოვრების მოთხოვნილების გამომხატველია, სახელმწიფოს ორგანოები კი მუდმივი საერთო საჭიროების მომწესრიგებელი რეგულიატორია. ხშირად ცხოვრების დროებრივი მოთხოვნილება ვერ ეთანხმება, ვერ ეგუება საერთო სავალდებულო წესებს, საზოგადოებრივი დაწესებულება უნდა იცავდეს ცხოვრების მოთხოვნილებას და ამნაირ პირობებში შეიძლება ინტერესთა სხვა და სხვაობა, შეტაკება—კოლიზია; ამ ბრძოლაში, რა თქმა უნდა, სახელმწიფოებრივ პრინციპის დამცველს უნდა ჰქონდეს იძულებითი ფუნქცია, რომ უთანხმოებამ ანარქია არ გამოიწვიოს. ჩვენ ნორჩ რესპუბლიკაში თვითმართველობათა ადმინისტრატიული უფლებით აღჭურვამ გამოიწვია ორნაირი უხერხულება და უარყოფა: ერთი მხრით თვითმართველობათა და სახელმწიფო ორგანოთა შორის უთანხმოების დროს ხშირად ადგილობრივი მართველობანი ფაქტიურ წინააღმდეგობას უწევენ მთავრობის ხელქვეით აღმასრულებელ ორგანოებს: თითქმის კვირა არ გადის ისე რომ რომელიმე თემი, ან ქალაქის გამგეობა წინააღმდეგობას არ უწევდეს მთავრობის განკარგულებებს. უკანასკნელი ბრძანება მთავრობის თავმჯდომარის ადგილობრივ თვითმართველობათა ურჩობის და წინააღმდეგობის გამო აშკარად ახასიათებს ჩვენში შემოღებულ წესის უვარგისობას და სახელმწიფოებრივი უფლების თვის მათ შეუფერებლობას. მეორე მხრით, ჩვენებური თვითმართველობანი ძლიერ გაიტაცა ადმინისტრატიულ პოლიციურმა ფუნქციამ, ამ უარყოფითი მხარემ სახელმწიფოებრივ მოქმედებისამ. ის მთავარი აზრი, რომ საზოგადოებრივი დაწესებულება მხოლოდ ზნეობრივი ზეგავლენით უნდა მოქმედობდეს მცხოვრებთა განწყობილებაზედ, სრულიად მივიწყებულია ეხლანდელ ჩვენებურ თვითმართველობათა მეთაურებისაგან;

წართმევა, წაგლეჯა, აღკრძალვა, შეშინება, მუქარა-დაშინების სურვილი სჭარბობს ეხლანდელ თვითმართველობაში მცხოვრებთა თავისუფალ ნების ყოფის გამომწვევ ხერხებს და საშუალებას; ამიტომაც ხალხი, იმის მაგიერ, რომ საზოგადოებრივ დაწესებულებაში ეძებდეს თავიანთ მზრუნველთ და შუამავალთ მთავრობის წინაშე, უკანასკნელათ ან უფრო ქვეითად და ნდობით განწყობილი არიან ვინემ პირდაპირ მათი ინტერესების გამომხატველ საზოგადოებრივი ორგანოებთან.

ყოველი ზედ-მეტი უფლება და განსაკუთრებით იძულებითი ხასიათის ფუნქციით აღჭურვა აფუჭებს, რყვნის მოქმედ ადამიანს, აჩვევს მას ადვილ საშუალებით მიზნის მიღწევას: წართმევა უფრო ადვილია, ვინემ გაკეთება, თუ კი წართმევა აღკრძალული არ არის და აი ამიტომაც მთელი ჩვენი თვითმართველობათა მოქმედება ამ ორი წლის განმავლობაში მხოლოდ რეკვიზიციების, ძალდატანებით სხვისი ქონების წართმევაში გამოიხატება.

შენიშვნა: მეორე წერილში (№120 საქართველო) დაბეჭდილია: კუდიანი საარჩევნო წესი—უნდა იყოს ხუთკუდიანი: საყოველთაო, პირდაპირი, სწორი, ფარული და პროპორციონალური. ისე დაბეჭდილიაო შეუძლებელია —უნდა იყოს: შეუძლებელია მინისტრი პრეზიდენტის ნდობით არ იყოს აღჭურვილი.

უცხოეთში.

ავსტრია.

ჩერნინის სიტყვა.

საგარეო საქმეთა ყოფილმა მინისტრმა და პარლამენტის მომავალ არჩევნებში ბურჟუაზიული პარტიის კანდიდატმა გრაფმა ჩერნინმა თავის ამრჩეველთა წინაშე წარმოსთქვა ვრცელი სიტყვა; ჩერნინმა აღნიშნა რომ ის თავისუფლება, რომელითაც თანამედროვე ხალხი სარგებლობს იმდენად განუსაზღვრელია, რომ მალე ანარქიასა და კანონისადმი სრულ უპატივცემლობაში გადავა. ყველა ელემენტები სარგებლობენ დღეს ამ თავისუფლებით.

არასოდეს ავსტრიას ისე არ სჭირებია ძლიერი მთავრობა, როგორც დღეს.

ორატორმა გაილაშქრა აგრეთვე ჯარის წინააღმდეგ, რომელიც მალიარდი კრონი ჯდება და არავითარი სარგებლობა არ მოაქვს.

„სოციალისტური მთავრობები იმიტომ ჰქმნიან ჯარს, რომ კონტრრევოლიუციონერების მხრით სახელმწიფოს გადატრიალების ეშინიათ, რაზედაც დღეს არავინ ჰფიქრობს“.

„დღევანდელი ნივთიერი ტაკასიდა, —რომელიც მთელი კაცობრიობას ემუქრება, სოციალისტების ეკონომიური პოლიტიკით არის გამოწვეული“.

ჩერნინმა სურვილი გამოთქვა აგრეთვე გერმანიასთან შეთანხმებისა.

ბოლშევიკური პროპაგანდა ესტონეთში.

რეველიდან იტყობინებიან შემდეგს: ესტონეთის მთავრობამ გამოირკვია, რომ, მოსკოვის კომუნისტურ პარტიის საერთაშორისო პროპაგანდის ბიუროს, ესტონიაში სახელმწიფო გადატრიალების მოსაწყობად, გაუგზავნია 100-ზე მეტი პროფესიონალური ბოლშევიკი პროპაგანდისტები. თითო აგენტს თვეში ეძლეოდათ 12000 მარკა ესტონეთის ფულით. ამ აგენტებს თავისი მხრით დიდძალი თანხა მიუციათ ესტონეთის რკინის გზის მუშებისათვის გაფიცვების მოსაწყობად. აგენტების მოქმედების პროგრამაში შედიოდა აგრეთვე ტერორისტული აქტების ორგანიზაცია, როგორც ესტონეთის მთავრობის წევრების ისე დამფუძნებელი კრების წევრების წინააღმდეგ. დაპატიმრებულთა შორის აღმოჩნდა ცნობილი გერმანელი ავიატორი, რომელიც ესტონელ კომუნისტებს აწვდიდა იარაღებსა და ასაფეთქებელ მასალებს.

სომხეთ-ოსმალეთის ომი.

სომხეთის დიპლომატიურ მისიის ოფიციალი ცნობა.

სომხეთის რესპუბლიკის ლაშქრის მთავარსარდლის შტაბის ოპერატიული ცნობა. ღვინობისთვის 18.

—

სარაყამიშის მიმართულებით,

ღვინობისთვის 16 ს ჩვენმა მზვერავებმა რომელიც გაიგზავნენ ს. ბეგლი-აღმატის და კამელლომონის თხრილებიდან და მტერი აღმოაჩინა კარახაჩის მთასთან, ქედაგის რაიონში. ბრძოლა გრძელდება.

—

ნახიჩევანის მიმართულებით.

ჩვენმა ნაწილებმა უკუაგდეს მტერი რომელიც ლამობდა ნახიჩევანზე შეტევას.

ღვინობისთვის 17-ს დილით მტრის მზვერავებმა გადიფრინეს მთელ ფრონტზე.

დეპეშები.

ს. დ. ს. საინფ. ბიუ. ცნობები.

ძვირს ცხოვრება პეტროგრადში?

კოპენჰაგენი. პეტროგრადიდან ჩამოსულმა ჟურნალისტმა ქენგმა განაცხადა: პეტროგრადსა და მოსკოვში საცხოვრებლად საჭიროა არა ნაკლებ 10.000 მანეთისა.

გუჩკოვი და ვრანგელი.

პარიზი. ა. ი. გუჩკოვმა ერთ-ერთ გაზეთის თანამშრომელს განუცხადა, რომ ვრანგელის მიერ გაწვეულია ყირიმში და რომ ის მზათ არის მიიღოს ყოველგვარი წინადადება, რომელსაც კი მას ვრანგელი გაუკეთებს, რადგანაც რუსეთის თანამედროვე მდგომარეობა ყოველგვარ მსხვერპლს მოითხოვს.

საბერძნეთის პარლამენტში.

ათინა. საბერძნეთის პარლამენტში სულ 369 დეპუტატი უნდა შევიდეს: აქიდან 317 ძველი პროვინციებიდან და 92 კი ახლოსავლეთ და დასავლეთ ფრაკიის ახალი ოლქებიდან. დეპუტატთა უმეტესობას იძლევა სალონიკი (32 დეპუტატს).

ინგლისი და საბჭოთა რუსეთი.

„ტაიმსი“ იუწყება: ამ ახლო მომავალში ინგლისი არ ფიქრობს, რომ ბოლშევიკებთან რაიმე შეთანხმება მოახდინოს. ბოლშევიკ დელეგატების ყოფა-ქცევამ შეუძლებელი გახადა არა თუ პოლიტიკური, სავაჭრო ხელშეკრულების დადებაც კი.

შრომის უნაყოფობა რუსეთში.

პარიზი. „პოსლედნია ნოვოსტი“ იუწყება: მთელი დონის ხეობა ტაგანროგის ოლქის ნაწილი და დონის ოლქის სამრეწველო ნაწილთან ერთად ცალკე ადმინისტრატიულ ერთეულად არის გამოყოფილი. საგუბერნიო ქალაქს დუგანსკი წარმოადგენს. ქვანახშირი თითქმის სრულიად არ მოიპოვება. დიდ მაღაროებში მუშაობა აღარ არის. მუშა ხელის ნაკლოვანობის გამო მიღებულია გადამწყვეტი ზომები მუშების შესაკრებად. თუ მუშამ გამოტოვა სამსახური ორჯერ, ისე რომ საპატიო მიზეზი არ ექნა, დაჭერილი იქნება. მუშები „მეშოჩნიკებად“ გადაიქცნენ. ყიდიან უფრო მარილს, ვინაიდან მოსკოვში ფუთი მარილი 40000 მან. ღირს. მარილის საშინელი ნაკლოვანება არის მიზეზი ბავშების გადაგვარებისი მოსკოვში.

შრომის ბეგარა გერმანიაში.

ბერლინი. გერმანიაში საყოველთაო შრომის ბეგარა შემოაქვთ. ყველა პირი, რომელიც არ შრომობს, ბავშვებსა და მოხუცებს გარდა ვალდებული არის სახელმწიფო დაწესებულებებსა და წარმოებაში იმუშაოს: მამაკაცებმა უნდა იმუშაონ ერთ წელიწადს, ქალებმა კი 6 თვეს.

საბჭოთა მთავრობის პრესტიჟი ევროპის მუშათა თვალში.

ლონდონი. „ტაიმსი“ იუწყება: საბჭოთა დელეგაცია, რომელშიც 15 წევრი შედიოდა და რომელიც ევროპის ჩრდილოეთ სახელმწიფოებში მოგზაურობდა, საშინლად დამარცხდა ბერლინში. რუსი დელეგატების ტრაფარეტული გამოსვლებს მელითონეთა მრავალ რიცხოვან მიტინგებზე სტვენით შეხვდნენ ლოზოვსკის ვრცელმა სიტყვამ რუსეთის პროფესიონალურ კავშირთა მდგომარეობის შესახებ გერმანიის დემოკრატიაზე ცუდი შთაბეჭდილება მოახდინა. საბჭოთა მთავრობის პრესტიჟი საბოლოოდ დაეცა მას შემდეგ, რაც რუსეთიდან დაბრუნებულმა დრეზდენელმა ანარქისტმა რეხლემ მოხსენება გააკეთა. ამ მოხსენებაში ის ამტკიცებდა, რომ რუსეთის საბჭოთა მთავრობა დიდი ხნის სიცოცხლის უნარი არა აქვსო.

შვედების მუშები და ბოლშევიკები.

სტოკჰოლმი. შვედ მემადაროეთა და შრომის გენერალური ასოციაციის კონგრესმა ხმის დიდი უმრავლესობით უარყო რუს-კომუნისტ მუშებისადმი თანაგრძნობის გამოცხადების წინადადება.

ინგლისის მუშები.

ლონდონი. „ტაიმსი“ გადმოგვცემს: ინგლისის ნახშირის მრეწველობაში მომხდარ კონფლიქტს მხარს უჭერს ევროპის უკიდურეს წარმომადგენელთა ხმის მცირე უმეტესობა. ლოიდ-ჯორჯმა თანხმობა გამოაცხადა მემადაროებთა ხელფასის გადიდებაზე იმ პირობით, რომ შრომის ინტენსიფიკაცია მოხდება: ლოიდ-ჯორჯის წინადადებით უნდა შემოიღონ პრემიალური სისტემა, რომელიც მემადაროებთა კონფერენციამ უარყო. მუშები მოითხოვენ, რომ ყოველ ტონა ნახშირზე მათ ორი შილინგი მიემატოთ.

ლიონის ცნობები.

ერთა ლიგის საბჭოს სხდომა.

შეადგინეს შემდეგი სხდომის პროგრამა. სხდომა უნდა შესდგეს ბრიუსელში ჰიმანსის თავმჯდომარეობით. „ტანის“ ცნობის თანახმად, განხილულ იქნება პოლონეთ ლიტვის საკითხი-რომლის შესახებ ორივე მხარე მოხსენებას გააკეთებს. მოსაზღვრე ხაზის საკითხს უკვე იხილავს საგანგებო კომისია. მოისმენენ აგრეთვე ინგლისის პირველ მოხსენებას ალანდიის კუნძულების შესახებ.

ერთა ლიგის პირველი სხდომა, რომელიც ვილსონის მიერ მოწვეულია ნოემბრის 15 ჟენევაში, საბჭოთა განხილვის საგანს შეადგენს.

ნედლის მასალის მონოპოლიის შესახებ საკითხს აღძრავს იტალია.

სომხეთის შესახებ მოხსენებას გააკეთებს იტალიის წარმომადგენელი. მოხსენებებს აკეთებენ დანციგისა და სხვა საკითხების შესახებ.

ცნობები ბელგრადიდან.

პლებისციტის კომისიამ დაამტკიცა კლაგენფურტის პლებისციტის შედეგები. სერბიის მთავრობამ გადასწყვიტა ადმინისტრატიული მართველობა კომისიას გადასცეს. ამავე კომისიას გადაეცემა პროტესტი ამ ზონაში.

საფრანგეთის მიწის მეურნეობა.

მე 20 საუკუნის დასაწყისში საფრანგეთის მიწის მეურნეობა არა თუ მარტო საფრანგეთისათვის საჭირო სურსათ-სანოვაგეს აძლევდა, არამედ მისი ნაყოფი საზღვარ გარეთაც კი გაქონდათ. როგორც მაგალ.: კარაქი, შაქარი, ღვინო, ხილი, ბოსტნეულობა, ყვავილები და სხვა. საუკეთესო მდგომარეობაში იყო აგრეთვე მესაქონლეობა. საფრანგეთს შეეძლო სხვა ქვეყნებისათვის მიეწოდებია სამართო დიდძალი შინაური საქონელი. რომ დიდი ზარალი მოახდინა აგრეთვე მიწის დამუშავებაზედაც, რადგანაც საფრანგეთის ჯარი უმთავრესად მიწის მუშებისაგან შესდგებოდა, ამათგან მილიონზე მეტმა თავი დასდვა თავისუფლებისათვის, 509,000 კაცი კი იძულებული იყო თავი დაენებებია მიწის დამუშავებისათვის. ომის წყალობით საფრანგეთმა დაკარგა მილიონი და ხუთასი ათასი (1500,000 მიწის მუშა.

1918 წ. ნოემბრის 11 როდესაც დროებითი ზავი დაიდო—38.000,000 გექტორი უნოყიერესი მიწა მტრის მიერ იყო განადგურებული. დანგრეული იყო 2,000 სოფელი და მრავალი ათასი გექტორი მიწა გაფარული იყო სანგრებითა და ეკლიან მავთულით, იმ მიწებს კი, რომელნიც გაუნადგურებელი დარჩა ამუშავებდენ მოხუცებულნი, ქალები და ბავშვები.

განადგურებულ ოლქებიდან მტერმა წაიყვანა 350,000 ცხენი, 1000000 შინაური საქონელი, 500,000 ღორი და მრავალი ათასი შინაური ფრინველი. შინაური საქონელთა ნაწილი მოხმარდა ჯარის საჭიროებას. მდგომარეობა იმდენათ ცუდი იყო, რომ 1918 წ. დროებითი ზავის შეკვრის შემდეგ პურის მოსავალი 48 მილიონ ძნამდის ჩამოვიდა, ასე რომ ხალხის გამოსაკვებათ საჭირო იყო კიდევ 40 მილიონი ძნა. 700,000 ტონი ხორბლის მაგიერ მივიღეთ 150,000 ტონა. დროებითი ზავის შემდეგ მიწის დამუშავებამ წინ წაიწია და სასოფლო მეურნეობამ დიდი შედეგები მოგვცა. მიუხედავად მრავალი დაბრკოლებისა დღეს მრავალი მილიონი გექტორი მიწაა კვლავ დამუშავებული.

გერმანული ცნობები.

პარტია და სახელმწიფო.

მეუმრავლესე სოციალისტების პარტიის მიტინგზე ხელახლად არჩეულმა ყოფილმა პრეზიდენტმა გერმან მილლერმა განაცხადა, რომ პარტიის კომიტეტის დადგენილებით არც ერთს მინისტრს არ შეუძლია კომიტეტის წევრობაო.

ზინოვიევის გაძევება გერმანიიდან.

კომინისტური ინტერნაციონალის გერმანული სექცია შეიკრიბა დღეს მიტინგზე ზინოვიევის სიტყვის მოსამენად. ზინოვიევი ავათმყოფობის გამო მიტინგზე არ გამოცხადებულა. გერმანიის მთავრობამ ზინოვიევს და ლოზოვსკის წინადადება მისცა დასტოვონ გერმანიის საზღვრები.

კანცლერი ფერენბახი ზემო სილეზიის შესახებ.

კანცლერმა ფერენბახმა ზემო სილეზიის შესახებ გამოუშვა მოწოდება, რომელშიაც იგი ირწმუნება, რომ გერმანიის მთავრობა ამ ჟამად უფრო მეტ ანგარიშს უწევს ზემო სილეზიის თავისუფლებას, ვიდრე იმდენხანს უწევდაო. თუ სილეზია პლებისციტით გერმანიამთან დარჩენას გადასწყვეტს, დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ მიიღებს ყველაფერს, რისი მიცემაც კი შეიძლება გერმანიის კონსტიტუციის ძალით.

გერმანიის მეცნიერების დახმარების ფონდი.

ჰოლანდიის გამოჩენილმა მეცნიერებმა მოწოდებით მიმართეს მეცნიერთა წრეებს გერმანიის მეცნიერების დამხმარე ფონდის მოწყობის შესახებ. ეს გამოწვეულია მით, რომ გერმანიას არ შეუძლია თვითონ შეიძინოს საჭირო წიგნები და ინსტრუმენტები.

რუსეთის ცნობები.

მოსკოვი, ღვინ. 19. ღვინობისთვე სპობს პროლეტარულ გზაზე ყოველგვარს დაბრკოლებას. მოვსპოთ ვრანგელი, შევაგროვოთ პური, შეუდგეთ მუშაობას. მოვიდა ახალი ღვინობისთვე, ღვინობისთვე გამარჯვებისა ვრანგელზე, შიმშილზე, არევ დარევაზე გასწი და გაიმარჯვე. მუშურ-გლეხურ რესპუბლიკისათვის საჭიროა ზავი, მას სჭირდება შემოქმედებითი მუშაობა მუშებისა და გლეხების?.

ზარბაზნების გრიალში საბჭოთა რუსეთს არ გაუშვია არც ერთი შესაძლეალობა სამეურნეო და კულტურაც.

საბჭოთა რუსეთს არ გაუშვია არც ერთი შესაძლებლობა სამეურნეო და კულტურულ აღმშენებლობისა. მთელ ქვეყანაზე სამოქალაქო ომი დღის წესრიგში სდგას. მისი დროშა საბჭოთა ძალა უფლება არის.

ჩვენი წითელი არმია იცავს მშრომელებს ჯალათების თავდასხმისაგან.

„ზიმის ცნობები“.

რეაქციონური მოძრაობა გერმანიაში.

სტამბოლი. ღვინობისთვის 10-ს განსაკუთრებით ბავარიაში და ამბურგში დაიწყო დიდი ნაციონალისტური მოძრაობა, რომელიც ქუჩებში ხელჩართული შეტაკებამდე აღწევს.

ჩეხოსლოვაკიის საგარეო პოლიტიკა.

პრაგა. ჩეხეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ბენეშ განაცხადა რომ ჩეხეთი 1917 წლიდან რუსეთის მიმართ მტკიცედ იცავს ნეიტრალიტეტს და ვერც დღეს შეურიგდება სოციალისტების რჩევას ჩეხო-უნგრეთის კავშირის საჭიროების შესახებ.

ყირიმის თათრების ავტონომიის კანონპროექტი.

სევასტოპოლი. ღვინობისთვის 12. გენ. ვრანგელის მთავრობაში შემოსულია ყირიმის თათრების ავტონომიის კანონპროექტი. კანონპროექტში განზრახულია თვითმართველობის მინიჭება რელიგიური, კულტურული და ფინანსიურ სფეროში; ხსენებული დარგების აღმასრულებელ ორგანოდ არჩეული იქნება 60 კაცი.

საბერძნეთის მისიის ცნობები.

სადღესასწაულო ალლუმი

ათინაში შემდგარია სადღესასწაულო ალლუმი კილიკიის დივიზიონის ნაწილებისა. ალლუს დაესწრო ვენიზელოსი, რომელთაც მიულოცა რა ქემალზე გამარჯვება, უთხრა: თუ ოსმალები გონზე არ მოვლენ და არ შეუდგებიან სევრის ხელშეკრულების განხორციელებას სტამბოლიც პონტოსი და აგრეთვე შესაძლოა სხ. ოლქებიც ოსმალთა მპყრობლობას ჩამოშორდეს.

—

მოკავშირეთა კომისია.

ათინაში ჩამოვიდა მოკავშირეთა კომისია, რომელმაც უნდა მოაწყოს ახალი საზღვრები ფრაკიაში ბოლგარეთსა და საბერძნეთ შუა.

—

ბალკანეთის ფედერაცია.

იონესკომ „მორნინგ პოსტის“ თანამშრომელს განუცხადა თვის უარყოფითი დამოკიდებულების შესახებ ბალკანეთის ფედერაციის დაარსების გამო, რომლის შექმნაც ამ ჟამად მას მოუხერხებლად მიაჩნია. იონესკო მომხრეა თავდაცვითი კავშირისა, რომელიც უნდა შეიქმნას ბალკანეთის ხუთ ძლევამოსილ სახელმწიფოთა შორის. რუმინეთი არავითარ ცვლილებას არ დაუშვებს ნეილის ხელშეკრულებაში, იმიტომ რომ მას შემდეგ რაც ბულგარეთი ორ გზით მზაკვრულად დაესხა თავის მეზობლებს, მას არავითარი საბუთები არა აქვს პრეტენზიების. იონესკოს განცხადებით რუმინეთი ძმური კავშირითაა შეკრული საბერძნეთთან და სამხრეთსლავიასთან და განაგრძნობს ძმურ კავშირს საბერძნეთთან, ვინაიდან რუმინიამ კარგად იცის რომ რანაირი კომპანსაციებიც არ შესთავაზონ არ ძალუძთ ჩაშალონ ის საერთო ინტერესები რომელნიც აკავშირებენ საბერძნეთთან.

—

კიევის ევაკუაცია.

სტამბოლი. ღვინობისთვის 10. უკანასკნელად მიღებული ცნობებიდან მტკიცდება, რომ ბოლშევიკებმა კიევი დასცალეს და ხარკოვში გადავიდნენ. კიევის ევაკუაცია, გამოიწვია თანდათან გააფთრებულ გლეხების აჯანყებებმა უკრაინაში და კიევის გარშემო. („ზიმი“)

თბილისის სასურსათო მდგომარეობა

ქალაქის საბჭოს სასურსათო განყოფილებამ შრომის სამინისტროს მუშათა მაგიდისათვის პურის გამოცხობის შესახებ მოხსენება დაამზადა. მოხსენებაში აღნიშნულია, რომ საბჭოს მიერ მუშათა მაგიდასთან შეთანხმებით მიღებულია ზომები პურის ღირსების ერთდროინზე შენახვისათვის. შეკეთებულია საცრები, შეკეთებულია ახალი ფორმები, და ქერის ფქვილის ორჯერ გაწმენდა არის დაწესებული ... ახლად ჩამოსული ... ცხობაში. საბჭო ყოველივე ზომას იღებს პურის ღირსების გასაუმჯობესებლად. დეფექტებს ქონდა ადგილი, მათ ახლაც აქვთ ადგილი, ამის მიზეზია ბინის სივიწროვე, გამოცდილ და თავის მოვალეობის შეგნებულ თანამშრომელთა ნაკლულოვანება. საერთო მძიმე პირობები, რომელშიაც იმყოფება ამ ჟამად ყოველი წარმოება და ბოლოს ხორბლის ღირსების დაცემა. ყველა ამ დაბრკოლებათა სწრაფი გადალახვა შეუძლებელია. ქალაქის საბჭოს მიერ გამომცხვარ პურის მთავარი ნაკლოვანება არის მისი სისოვლე და სიმძიმე. ამ ჟამად საბჭო იღებს კანადის ფქვილის პატარა ნაწილსაც, და ამიტომ შესაძლებელი გახდა ოდნავათ პურის ღირსების გაუმჯობესება. ამ ჟამად პურის შემადგენლობა ასეთია: 40 პროც. ქერისა. 50 პროც. პურისა და 10 პროც. კანადის ფქვილისა. კანადის ფქვილის სიმცირის გამო არც ამ პროპორციის დაცვა ხდება შესაძლებელია ყოველთვის, ხშირად პური ცხვება მხოლოდ ადგილობრივ ქერიდან და პურის ფქვილიდან. პურის ღირსების გასაუმჯობესებლად შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ ორი გამოსავალი: ქერის ფქვილის პროცენტის შემცირება ან პურის სიდიდის შემცირება. პურის სიდიდის შემცირება 3-4 გირვანქამდე გააუმჯობესებდა პურის ღირსებას, მაგრამ ამ შემთხვევაში ფურნეების ნაყოფიერება 2 ჯერ შემცირდება. არ შეიძლება აგრეთვე ქერის ფქვილის პროცენტის შემცირება. საერთოდ პურის გამოცხობისათვის ძლიერ ძნელი პირობები შეიქნა. ეს პირობები მით უფრო გაძნელებულია, რომ წისქვილები და ფურნეები არ აღმოჩნდნენ ტეხნიკურად მომზადებულია შეცვლილ მდგომარეობისათვის პროფ. კავშირთა საბჭოს მუშათა კომისიამ, რომელმაც საგანგებოდ განიხილა ეს საკითხი ასეთი დასკვნა გამოიყვანა: „უნდა აღინიშნოს, რომ მუშათა შორის არსებობდა განსაზღვრული აზრი, რომელიც მთელ დანაშაულს ადმინისტრაციის პირ ოვნებას აჰკიდებდა თავზე. მართლაც დამნაშავეები არიან, მაგრამ უპიროველესად ყოვლისა მთავარი დამნაშავე ჩვენი მოუმზადებლობა და ტეხნიკური მოუწყობლობა არის. პირველად ყოვლისა ყურადღება უნდა მიექცეს შესასყიდ ხორბალის ღირსებას“, ყოველ შემთხვევაში პურის ღირსების გასაუმჯობესებლად მიღებულია რიგი ზომებისა: მოხდა ტეხნიკურ ზედამხედველობის გაძლიერება, მოეწყო გადატან-გადმოტანა გასაწმენდი მანქანები შეკეთდა და სხვა.

1900 წელში დაბადებულთა გაწვევა.

გენერალური შტაბი აცხადებს, რომ თანახმად 1919 წლის 31 ივლისის შეიარაღებულ ძალებთა და სამხედრო ბეგრის კანონისა, 1900 წელში დაბადებულთა მორიგი გაწვევა ჯარში დაიწყება ამა წლის 15 ნოემბერს.

რესპუბლიკის ყველა 1900 წელში დაბადებული მოქალაქე გარდა იმ ახალგაზდებისა, რომლებიც ამ ჟამად უკვე მსახურობენ ჯარში და აგრეთვე მათზე უფროსებიც, რომლებსაც შარშან ვადა გაუვიდათ, ვალდებული არის გამოცხადდეს იმ მაზრის სამხედრო აღრიცხვის განყოფილებაში, სადაც ის შეტანილია გამწვევ სიებში.

აგრეთვე ვალდებულნი არიან გამოცხადდენ ის სამხედრო ვალდებულნიც, რომლებიც მიზეზების გამო არ არიან შეტანილნი გამწვევ სიებში

გამოცხადების დღე იქნება გამოქვეყნებული თავის დროზე სამაზრო ერობათა და ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიერ.

ნებადართულია გამოცხადება უახლოეს სამხედრო აღრიცხვის განყოფილებაშიც, დროებით საცხოვრებელ ადგილის მიხედვით, მაგრამ, ამ შემთხვევაში ახალგაწვეულმა არა უგვიანეს 1 ნოემბრისა უნდა წარუდგინოს იმ სამხედრო აღრიცხვის განყოფილების უფროსს, სადაც მას სურს გამოცხადება: 1) ამონაწერი თავის თავზე გაწვევის სიიდან და 2) პირადობის მოწმობა თავის სურათით.

ახალი ამბები.

ერობაში.

— ერობის ცხოვრება. გორის სამაზრო ერობამ დაადგინა მიიღოს თავის თავზე მიწის რეფორმის გატარების საქმე. იგი შემდეგი პირობებით იღებს თავის თავზე პასუხის მგებლობას: სამაზრო ერობა მიწად მოქმედების სამინისტროდან იღებს ოფიციალურ რწმუნებას რეფორმის გატარების შესახებ. 2) ადგილობრივი სააგრარო განყოფილებები და კომისიები უშუალოდ ექვემდებარებიან სამაზრო ერობას, ამასთანავე ერობა განაგებს მოსამსახურეთა მიღებისა და დათხოვნის საქმეს, 3) მოსამ-

სახურეთათვის ჯილდოს მისაცემად ერობა იტოვებს, 40 პრც. იმ თანხიდან, რომელსაც იგი საფონდო მიწების გაყიდვით აიღებს, 4) ერობების მიერ გაცემულ აქტებს სავალდებულო ხასიათი აქვს, 5(მიწად მოქმედების სამინისტრომ სამაზრო ერობას ყოველ ცალკე შემთხვევაში საერთო ხასიათის 'დირექტივები და დარიგება უნდა მისცეს. უთანხმოება, რომელიც შესაძლებელია დაიბადოს მიწად მოქმედების სამინისტროსა და სამზრო ერობას შორის რეფორმის გატარების შესახებ უნდა გაარჩიოს მთავრობამ დაინტერესებულ მხარეთა წარმომადგენლების მონაწილეობით.

ბანკებში.

— ფინანსიური ცხოვრება. სახელმწიფო ბანკში. საქართველოს სახელმწიფო ბანკის გამგემ შემდეგი დეპეშა მიიღო: ოროშაბათს, ღვინ. 18, ბათომში სახემწიფო ბანკის განყოფილება გაიხსნა.

ბათომში სახელმწიფო ბანკის განყოფილების გახსნის გამო სახელმწიფო ბანკის გამგემ შემდეგი მისასალმებელი დეპეშა მიიღო: „ბათომში სახელმწიფო ბანკის განყოფილების გახსნის გამო ბათომის ბანკების კომიტეტის სახელით გულრწფელ სალამს გიგზავნით. გილოცავთ აგრეთვე ამიერ კავკასიის ბანკის სახელით და მიმდინარე ანგარიშში 30 მილიონი მან. შემოგვაქვს. კომიტეტის თავმჯდომარე ღლონტი".

— ცენტრობანკი სტამბოლში. ცენტრობანკის გამგეობა იუწყება: საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ნებართვით სტამბოლში საქართველოს ცენტრობანკის განყოფილება გაიხსნა: განყოფილება მოთავსებულია გალატში, რუმინეთის ბანკის გვერდით. ეს საქართველოს პირველი ბანკია, რომელმაც ევროპაში გახსნა თავის განყოფილება და რომელმაც უცხოეთის ბანკების ოპერაციების წარმოება დაიწყო. მოკლე ხანში ცენტრობანკის აგენტურები გაიხსნება ვარნაში, კონსტანცაში, ტორენტოში და მარსელში. ამასთანავე ბანკის განყოფილებანი იხსნება: ლონდონში, პარიზში და ბერლინში. ბანკის მთავარი გამგეობა და მისი განყოფილება ბათომში ღვინ. 18-დან ყოველ გვარ ვალიუტით გზავნის ფულს სტამბოლში.

განსაკუთრებულ რაზმში.

— განსაკუთრებულ რაზმის უფროსმა კედიამ მიიღო ცნობა, რომ მზადდება წინასწარ ლიტოგრაფიული ქვა ყალბი ფულების საბეჭდავი სტამბისათვის, ამ ცნობის შემდეგ წავიდა თანხლებით თანაშემწის ჩიქოვანისა და სხვა მოხელეთა და აღმოჩენილი ას თუმნიანი გამზადებული ქვის, ვინმე შვანი მთელი ორგანიზაციით იქნა დაპატიმრებული და გაგზავნილი საპყრობილეში. საქმე გადაეცა სასამართლოს.

— განსაკუთრებულ რაზმის უფროსის კედიას მიერ დაპატიმრებულ იქნა ნესტორ ფხაკაძე თვალაძის მკვლელობაზე, რომელშიც გამოტყდა.

განსაკუთრებული განკარგულებით დაპატიმრებული იქმნა ნიკოლოზ როტონოვი, იოსებ ფირცხალაიშვილი, დავით კვანტალიანი, ხიტურიანცი და ვარლამ შენგელია, რომელთაც ბრალდებათ ყალბი ფულების გაკეთება.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს განსაკუთრებულ რაზმის უფროსის კედიას განკარგულებით დათხოვნილია სამსახურიდან პასუხის გებაში მიცემით ამავე რაზმის თანამშრომლები: გრიგოლი დოლიძე, ექვთიმე კვაშალი და ვასილ ნიჟარაძე სამსახურში ბოროტ-მოქმედების ჩადენისათვის (ბრალდებათ ქრთამის აღება).

— განსაკუთრებული რაზმის უფროსის კედია განკარგულებით დაპატიმრებულ იქმნა ტიგრან ათაბეგოვი მძარცველობაში მონაწილეობის მიღებისათვის.

— განსაკუთრებული რაზმის უფროსის კედიას მიერ მიღებულ ზომებით აღმოჩენილია ამერიკულ საწყობიდან 950.000 მანეთის საქონლის გაქურდვა, რომელიც ბრალდება ბალახანინ პავლეს, ცაბულინსა, პანტელემონს, ნოსოვ ალექსანდრეს და ვასილ ხლესარევს. საქმე ნივთიერი დამტკიცებული საბუთებით გადაეცა ოლქის სასამართლოს პროკურორს.

სხვა და სხვა.

— ბაზრის ფასები. ოქტომბრის 19 ს სავაჭრო სამრეწველო პალატის ცნობით ბაზარზე შემდეგი ფასებია: ხორცი 80—90 მან. გირვანქა, ცხვრის ხორცი გირ. 1.0 მან., ქათამი—500 მან., ინდოური—700 მან., ბატი—600 მან., იხვი—260 მან., ხიზილალა გირვანქა 1200 მან., ცოცხალი თევზი—280 მან., კარაქი—450 მან., სამარხო ერბო—400 მან., ყველი—230—280 მან., თეთრი ფქვილი—5600 მან. ფუთი, ადგილობრივი ფუთი 3200 მან., სიმინდის ფქვილი—1800 მან., პური—2500 მან., ადგილობრივი 2400 მან., სიმინდი—900 მან., წითელი ღვინო—1200 მან. თეთრი—1300 მან., სპარსული ბრინჯი—9500 მან., ჩინური ჩაი გირვანქა—700 მან., ცეილონის—550 მან., თაფლი—380 მ., ყავა—550 მან., ხახვი—30 მან. გირვანქა, კომბოსტო—400 მან. ნიგოზი ფუთი—2000 მან., წვრილი თხილი 900 მან.

—სატანვარჯიშო ინსტიტუტი. ტფილისში სატანვარჯიშო ინსტიტუტი გაიხსნა. ინსტიტუტის დირექტორად ბერულიშვილი დაინიშნა, ინსპექტორად კი ი. გაბ კი. ინსტიტუტის კურსი 8 თვიანია. სწავლა უფასოა. მეცადინეობა სწარმოებს ყოველ დღე საღამოს 4 ნახ. საათ. 9 ნახ. საათამდე. ინსტიტუტი მეორე ვაჟთა გიმნაზიაში არის მოთავსებული.

მასწავლებელთა საყურადღებოდ.

კვირას ენკენისთვის 17-ს შესდგა თბილისის ყველა მასწავლებელთა მრავალ რიცხოვანი კრება, რომელზედაც მოწვეული იყო განათლების მინისტრი მაგრამ მან მოსვლა ვერ მოახერხა. მთავრობის პასუხი გადასცა კრებას ალ. წერეთელმა, რომელიც დაუბარებია მინისტრის ამხანაგს და უთქვამს: მიუხედავათ ჩვენი ღრმა რწმენისა, რო მასწავლებელთა დელეგაციის მიერ ენკენისთვის 28—29 წამოყენებული მოთხოვნილებებს რამოდენიმედ.

მაინც დავაკმაყოფილებდით და ცოტათ თუ ბევრად დახმარებას გაუწევდით მასწავლებლობას, მიუხედავად ჩვენი სურვილებისა და მონდომებისა, ისეთი მდგომარეობა შეიქნა რო ახლა მომავალში რაიმე გაუმჯობესებაზედ ლაპარაკი ალარ შეიძლება, არც სურსათით და ალარც ბონებით. შეგვიძლია მხოლოდ მასწავლებელთა კოოპერატივს ორი სამი მილიონის დახმარება აღმოუჩინოთ.

ასეთი პასუხი სრულიად მოულოდნელი იყო და დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია კრებაზედ. გაიმართა მსჯელობა თუ როგორ უნდა მოიქცეს მასწავლებლობა, მაგრამ ამ საკითხის გადაჭრა ვერ იკისრა მარტო თბილისის მასწავლებლობამ და დაადგინა: ეთხოვოს საქ. მასწ. კავშ. საბჭოს, რათა მან სასწრაფოდ მოიწვიოს კავშირის კონფერენცია ღვინობისთვის 24 ს.

ბიურომ უკვე დაუგზავნა დეპეშები სამაზრო კავშირებს და აცნობა, რომ 24 ოქტომბრისთვის გამოგზავნონ წარმომადგენლები თბილისში, სადაც გაიმართება კავშირის კონფერენცია, უმთავრესად მასწავლებელთა ნივთიერი მდგომარეობის შესახებ. თანახმად წესდებისა დელეგატს გზავნიან ქ. თბილისის, ქუთაისის და ყველა სამაზრო კავშირების გამგეობანი. ქ. ბათუმის კავშირი კი ირჩევს ერთ დელეგატს. ამ რიგად დელეგატს ირჩევს კავშირის გამგეობა და არა საზოგადო ყრილობა. ამიტომაც შესაძლებელია ასე სასწრაფოდ ერთი კვირის განმავლობაში კონფენციის მოწვევა. მით უფრო რომ საკითხი მასწავლებელთა ნივთიერი მდგომარეობის შესახებ უკვე ყველა კავშირებში დამუშავებულია.

ჩვენი კორესპოდენტები

ზემო სვანეთის განიარაღება.

ბოლო დროს საქართველოს ხალხისა და მთავრობის ყურადღება ზემო სვანეთზე იყო მიქცეული დამოუკიდებლობის პოვნაში თავ განწირული საქართველო ისევ ძველებურად მთელდებოდა და ერიდებოდა, სვანეთი კი განზე დარჩა, თითქოს იგი არ იყო საქართველოის მთლიანი სხეულის ნაწილი. რევოლიუციონურს ხანაში თვით დრომ მოითხოვა ხალხის შეიარალება და ჩვენში იშვიათად დარჩა ისეთი მოქალაქე, რომ იარაღისათვის ხელი არ მოეკიდა.

იარაღი პირველად ქალაქებმა გამოაჩინეს, შემდეგ ხელთ იგდო სოფელმა. სვანეთმაც მოუწოდა ხელი იარაღს და ფასად არ დაზოგა არც საქონელი, არც ფული, ბევრმა გაყიდა დღიური ყანები და სახლებიც კი. სვანეთს იარაღი ცუდად ალარ უხმარია:

როდესაც საქართველო ჩადგა მართველობის ფერგლებში, პირველად შორის ქართველობა განიარაღდა, განიარაღდნენ ყველა კუთხეები სამშობლოისა და მხოლოდ ზემო სვანეთი დარჩა შეიარაღებული. შინაგან საქმეთა მინისტრი ბ. რამიშვილი 3 ივლ სიდგან მოწოდებით ზემო სვანებს წინადადებას აძლევდა, რათა ორი კვირის განმავლობაში აეყარა იარაღი და ცაგერში მთავრობისათვის ჩაებარებინა. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჰპირდებოდა შესაფერ ზომებს, როდესაც მინისტრი ამ მოწოდებას წერდა, ზემო სვანეთს ოც თებერვლის დადგენილებით უკვე გამოტანილი ჰქონდა დადგენილება, რომ მან იარაღი თავისი ნებაყოფლებით უნდა აიყაროს და არა იძულებით. ივლისისავე რიცხვებში მოვიდა ოფიციალური ცნობა, რომ სვანეთში მიემგზავრება 5000 ჯარის კაცი მთავრობის მოთხოვნილებების შესასრულებლად, დინჯი ზემო სვანეთი კი, თავის საკეთილდღეოდ თითონ მუშაობდა და საქართველოსთან ომს სრულებითაც არ ფიქრობდა. იმავ ივლისის რიცხვებში მოხდა მთელი სვანეთის წარმომადგენელთა ყრილობა და ამორჩეული იქმნა 9 დელეგატი მასწ. ა. დავითიანის ხელმძღვანელობით მთავრობასთან მოსალაპარაკებლად. დელეგაცია წარუდგა ლეჩხუმის სამაზრო ერობის გამგეობას, სადაც დაუხვდა მთავრობის თავმჯდომარის საგანგებო რწმუნებული ბ. რ. ყიფიანი. კრება გაიხსნა ერობის დარბაზში, ბ. ყიფიანმა მოითხოვა მთავრობის მოთხოვნლებების შესრულება დელეგაცია კი, ჰპირდებოდა რა იარაღის აყრას, სვანეთის დავალებით ითხოვდა არსებულ ბაჟების მოსპობას და სვანეთისათვის მხოლოდ მიწის ერთ დროულ გადასახადის დაკანონებას, ხოლო სვანეთის საქმეებზე, თანახმად ხალხის მიერ გამოტანილ განაჩენისა, ითხოვდა ინტერ-პარტიულს კომისიას. მთავრობის რწმუნებულის აზრით უნდა მოსულიყო მთავრობის კომისია. ხანგრძლივ კამათის შემდეგ კრებამ დაადგინა პირველად მოსულიყო მთავრობის კომისია და შემდეგ კი ინტერპარტიული, რომელიც სვანების მოთხოვნილებებს მისცემდა კანონიერს მსვლელობას. განცხადებაზე დელეგაციამ შემოწმებული ქაღალდები მიიღო ლეჩხუმის სამაზრო ერობის გამგეობისგან, რომ სვანეთს არ გადახდება არავითარი გადასახადი მისთვის საჭიროა ხე-ტყეზე და საბალახოზე და არც საქონელზე. ამ საბუთებით დელეგაცია წამოვიდა და არ გასულა ერთი კვირა, რაც სვანეთში შემოვიდა მთავრობის კომისია გვარდიელებით.

სვანეთი განიარაღებას შეგნებულად შეხვდა. იარაღი ხალხს თითონ მოჰქონ და თავის საყვარელ და სრული ნდობით აღჭურვილა კომისარ ე. გაბლიანთან. საერთოდ სვანეთის მოწესრიგებაში ბ. გაბლიანს დიდი შრომა და ენერგია დაუხარჯავს, მაგრამ არ ვიცი, ამას მთავრობა თუ რამდენად უფასებს...არც გასაკვირალია კაცი თუ მეშვეიკი არა ხარ, ნურც დაფასებას ელი.

საზოგადოებებში ყრილობების დასრულების შემდეგ ცენტრში (მეჩო) მოწვეული იქმნა მთელ სვანეთის წარმომადგენელთა კრება. კრებამ ამოირჩია შვიდ კაცისაგან შემდგარი დელეგაცია, რომელიც ამ დღეებში თბილისში ჩამოვიდა და ვრცელს მოხსენებას გაუკეთებს მთავრობის თავმჯდომარეს. ვნახოთ თუ რამდენად დამაკმაყოფილებელნი იქნება სვანეთის მოთხოვნილებებზე მთავრობის პასუხი.

ა. ენგურელი.

სარედაქციო კოლეგია.
მთავარი რედაქტორი: ხვ. კედია.

სამკურნალო
ელექტრონის რენტგენის და სინათლის
მიხეილ გედევანიშვილისა
დილით 12—2 საათ. საღ. 6—8 საათ. არის საწოლები. ყორღანოვის ქ., 20, ვერაზე. ტელ. 9—71. 3102. თვ.

მატარებელთა მიმოსვლა
ღვინობისთვის 10-დან 1920 წ.

თბილისიდან გადის.

№ 3 ბათომისაკენ 10 ს. [illegible]
ბათომში ჩადის 7 ს. 27 წ.
№ 9 ფოთისაკენ 5 ს. 34 წ.
ფოთში ჩადის 10 ს. 45 წ.
№ 7 ბათომისკენ 10 ს. 28 წ.
ბათომში ჩადის 5 ს. 52 წ.
№ 19 ბორჯომისკენ 3 ს. 19 წ.
ბორჯომში ჩადის 11 ს. 25 წ.
ხაშურისკენ 7 ს. 20 წ. დილ.
№ 4 სანაინისკენ 8 ს. დილ.
სანაინში ჩადის 5. ს. საღ.
კახეთისკენ 8 ს. 30 წ.

თბილისისკენ მოდის.

№ 10 ფოთიდან 3 ს. 51 წ.
თბილისში მოდის 9 ს. 16 წ.
№ 4 ბათომიდან 4 ს. 9 წ.
თბილისში მოდის 1 ს. 1 წ.
№ 8 ბათომიდან 11 ს. 37 წ.
თბილისში მოდის 7 ს. 36 წ.
№ 20 ბორჯომიდან 12 ს. 22 წ.
თბილისში მოდის 7 ს. 47 წ.
ხაშურიდან 12 ს. 10 წ. დილ.
№ 4 სანაინიდან 7 ს. 30 წ.
თბილისში მოდ. 3 ს. 20 წ.
კახეთიდან თბილისში მოდ 8 ს. 20 წ.

თვალების ავადმყოფობის
ექიმი
მ. გოლშტეინი
სათვალეების შერჩევა. ავადმყოფების მიღება დილის 8 ს დან 11 ს-მდე; საღამოს 2—7 საათამდე.
ნიკოლოზის ქ. № 3

ქუთაისში
ექიმი
ისაკ იაკობიძე
მინოვიჩი
ღებულობს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ.
ყოველ დღე დილის 10-12 ს. და საღამოს 5 7. ს. ქარვასლის ქუჩა, № 5 (მწვანე ბაზარი) ბინა ყოფილი ექ. ჭოლოშვილის
№ 3208.

დაბრუნდა და გაანახლა ავადმყოფების მიღება.
ექიმი
მ. ო. ზანდუკელი
შინაგან და ნერვების ავადმყ. ელექტრონით წამლობა.
ავადმყ. მიღება საღ. 5-7 ს, ანასტასიის ქუჩა № 3 ტელეფ. 9—31.
№ 3207.

შრომის საკითხი

დამფუძნებელ კრებაში.
(სტ. ანგარიში. გაგრძელება. ალ. ასათიანის სიტყვა).

ნარდი მუშაობა.

აქ დიდი ბრძოლა გამოუცხადეს სოც. ფედერალისტებმა ნარდ მუშაობას. მათ თავის ხმა შეუერთეს სოც.-რევოლიუციონერებმა და ამტკიცებდნენ, რომ ნარდი მუშაობის დაკანონება არის ბოროტებას და ღალატი მუშათა კლასის წინაშე. უსაყვედურებდნენ ძველი აზრების უარყოფის და სხვა. ეს საყვედურები თქვენი შინაური საქმეა. რაც შეეხება ნარდად მუშაობას, ეს იმდენად მნიშვნელოვანი საკითხია, რომ შეუწყნარებელია მისი ასე ზეპირად უარყოფა. ნარდად მუშაობას ჩვენ ვერ მოვსპობთ ისე, რომ უწინარეს ყოვლისა თვით მუშათა კლასი არ დავსაჯოთ. არის ზოგიერთი სფერო წარმოებისა. სადაც ნარდი მუშაობა აუცილებელია და შეუძლებელია რომ მუშაობა სხვანაირად სწარმოებდეს. აიღეთ მუშაობა მაღაროებში ან ტყეში, სადაც მუშები ერთმანეთზე დაშორებული არიან და არ შეიძლება მათი მუშაობის წესიერი კონტროლი. აქ თქვენ არავითარი გარანტია არა გაქვთ, რომ მომუშავე 8 საათში მართლა იმუშავებს და რამეს გააკეთებს. თავის თავად ცხადია, რომ სხვა საზომი უნდა იყოს ხელფასის დაფასებაში.

ანგარიში იმისა, თუ რა გიჯდებათ წარმოება, რას გაძლევთ წარმოება ან ესა თუ ის მუშა რამდენ საქონელს ამზადებს, შეიძლება მხოლოდ მაშინ როდესაც დაშვებული იქნება ნარდი მუშაობა. მაგრამ განა მარტო ამ სფეროში არის სასურველი ნარდი მუშაობა? თუკი ჩვენ გვაქვს საქმე მუშათა ისეთ კონტინგენტთან, რომელიც შეჩვეულია ამ მუშაობას, არის პროფესიონალური მუშა მაშინ შესაძლებელია ეს ნარდი მუშაობა მრავალს დარგში არც იყოს საჭირო. მაგრამ სამწუხაროდ ასეთ მუშები ძლიერ ცოტა გვყავს, ჩვენ დაქირავებულ მუშათა რაზმიდან შეიძლება 5 პროც. არ გამოდგეს ისეთი პროფესიონალური მუშა, რომელნიც მუდმივად დაქირავებული შრომით ცხოვრობდეს, დიდი უმრავლესობა ამ რაზმისა არის შემთხვევითი მუშები, რომელნიც მოდიან ტფილისში სამუშაოდ რამდენიმე თვით შემდეგ წავლენ სოფელში შეიკერენ წულა მესტს, დაიკიდებენ ხანჯალს და კარგა ხანს დასეირნობენ.

(ხვ. კედია: იმერული აზნაურები) დიახ, რომელნიც ჰბაძავენ თავად აზნაურობას ჩოხა ახალუხის ჩაცმაში და ხმალის დაკიდებაში. ეს არ არის ის პროფესიონალური მუშა, რომლისთვისაც ჩვენ შევგიძლიან დავაკანონოთ ისეთი მტკიცე ნორმები როგორც ეს ინგლისის პროლეტარიატისთვის არის დაწესებული ასეთი შემთხვევითი სალხისთვის, რომელნიც არ არიან აღზრდილნი ამ სფეროში, საჭიროა აუცილებლად ნარდი მუშაობის დატოვება და თქვენ გაქვთ კიდეც ამის მაგალითი. თქვენ ნარდი მუშაობის დიდი მოწინააღმდეგენი იყავით და რევოლიუციის პირველ დღეებში დეკრეტი გამოეცით რომლითაც სასტიკად აღკვეთეთ ნარდი მუშაობა. მაგრამ ცხოვრებამ დაგანახვათ, რომ ეს თქვენი დადგენილება საზარალო იყო მრეწველობისთვის და კერძოთ მუშებისთვისაც: შრომის ნაყოფიერება წარმოებებში 80 პრ. დაეცა. და მუშების მდგომარეობაც ამდენათვე გაუარესდა. თქვენ დაინახეთ რომ ძველი მდგომარეობის გაგრძელება შეუძლებელი იყო. მე ხელთ მაქვს ოფიციალური ანგარიშები ბორჯომის წარმოების შესახებ; სიამოვნებით აღსანიშნავია, რომ ამ მხრით გამოცვლა პოლიტიკისა გამომდინარეობს შრომის დაცვის უწყების მეთაურებიდან, მათ პირადად მოუხდათ წასვლა ადგილობრივ დამტკიცება მუშებისათვის, რომ ნარდი მუშაობის შემდეგრ მათთვის საზიანო კი არა, სასარგებლო იქნება. ნარდი მუშაობის შემოღების შემდეგ შრომის ნაყოფიერებამ აიწია 300 პროც.-თა და მუშათა ბიუჯეტიც გაიზარდა 300 პროც.-ით. ამნაირად მუშათა მდგომარეობა 3-ჯერ გაუმჯობესდა და წარმოებაც სამჯერ გაუკეთესდა. ეს აშკარა საბუთი არის იმისა,—რომ ნარდი მუშაობა ზოგიერთს შემთხვევაში პირდაპირ აუცილებელია. აი ეს ნარდი მუშაობა შრომის კანონპროექტში თითქოს დაკანონებული და შემოღებულია მაგრამ, სამწუხაროდ ისე ცუდათ არის გამოხატული, რომ თითქმის სრულიად აუქმებს მას. 57 მუხლი, რომელიც ამბობს, რომ მწარმოებელი მოვალე არის დაქირავებულს ანგარიში გაუსწოროს სამუშაო დროს მიხედვით, თუკეთუ მუშამ ნარდათ მუშაობის დროს „მის პიროვნებასთან დაუკავშირებელ გარემოებათა გამო" ნაკლები ხელფასის საქმე გააკეთა, ვიდრე დროს მიხედვით მიიღებდა, ეს მუშის პიროვნებასთან დაუკავშირებელი მიზეზები ისეთი გაურკვეველი მცნებაა, თუ ნარდად მომუშავენი დარწმუნებულნი იქნებიან, რომ ყოველს შემთხვევაში ისინი იმდენს მაინც აიღებენ, რასაც გადაჭრილ ფასებში მომუშავენი, მაშინ უმრავლესობა მუშებისა იმის ნახევარსაც არ გააკეთებს რის გაკეთებაც შეუძლიან. ეს გაუქმებაა ნარდი მუშაობისა. და ამიტომ მე ვფიქრობ უნდა მივაქციოთ ყურადღება ამ გარემოებას და შევცვალოთ ეს მუხლი.

8 საათის სამუშავო დღე.

რაც შეეხება 8 საათის სამუშავო დღეს, ამის შესახებ მოგახსენებთ, რომ დემოკრატიულ პარტიებში არ არის არავითარი აზრთა სხვადასხვაობა რვა საათის სამუშაოს შესახებ. მისი შემოღების მსურველი ყველა დემოკრატიული მიმდინარეობა იქნება. მაგრამ საკითხი იმაშია როდის და რა პირობებში შეიძლება მისი განხორციელება წარმოების დაუზიანებლად. ჩვენის აზრით, ეს ზომა არ უნდა იყვეს მიღებული როგორც აბსოლუტური მცნება. ამ პრინციპის განხორციელება დროს და გარემოებას უნდა შეეფერებოდეს. მარქსისტული შეხედულებაც ასეთი უნდა იყოს ამ საგანზე. თუ არის ისეთი მდგომარეობა, რომ 8 საათის სამუშაო დღე აზიანებს წარმოებას და, მაშასადამე, თვით მუშების ინტერესებს, მაშინ რვა საათის სამუშაოს შემოღება უკვე აღარ არის სასარგებლო ზომა. მის შემოღებაზე მაშინ დროებით უარი უნდა ვთქვათ (ხმაურობა, ხმები: ჰო, ჰო!) და უნდა მოუცადოთ იმ დროს, როცა შესაძლებელი იქნება მისი უმტკივნელი განხორციელება. ჩვენს სინამდვილეში თუ არის ისეთი პირობები, რომ 8 საათის სამუშაო დღე ასეთს ზიანს მოუტანს ჩვენს ეკონომიურ ცხოვრებას, მისი შემოღება უნდა გადავდვათ. (ხმაურობა: ვაჰა, ვააჰ, სიცილი).

ხმა: სანამდის უნდა ვუცადოთ?

ასათიანი, გულთმისანი არ ვარ რომ ვსთქვა როდის დადგება ისეთი დრო, რომ ასეთი ზომისთვის საკმაოდ მომზადებული იქნება ჩვენი წარმოება და თვით მუშათა კლასი.

თქვენ ჩემი განცხადება უაღრეს ბურჟუაზიულ და კონტრევოლიუციონურად მიგაჩნიათ და მას დასახავთ როგორც დიდ ღალატს მუშათა კლასის წინააღმდეგ ჩადენილს (ხმაურობა) მე ვფიქრობ აქ შემთხვევაში თქვენი აზრი შემცდარი იქნება. მე ამ შემთხვევაში როგორც არასოციალისტურ წრეების წარმომადგენელი მოგიყვანთ ზოგიერთ მაგალითებს სოციალისტების მოქმედების პრაქტიკიდან, იმითი რომ თქვენი მარცხენა ამხანაგები ბოლშევიკები რუსეთში მივიდენ იმ დასკვნამდე, რომ მუშებმა ეხლანდელს პირობებში უნდა იმუშაონ 10 და 12 საათი. იმათ დაინახეს რომ ხალხის უმრავლესობა ამოწყდება ფიზიკურად, ვინაიდან 8 საათის სამუშაო დღე ვერ უზრუნველყოფს მათ ფიზიკურ არსებობას. მაშასადამე, შესაძლებელი ყოფილა რომ თვით სოციალისტებმა უარყონ 8 საათის სამუშაო დღე დროს და გარემოების მიხედვით. ეს ერთი საბჭოთა რუსეთი. არის მეორე უფრო ზომიერი მიმართულება, რომელიც იმ აზრის არის, რომ 8 საათის სამუშაო დღის შემოღება ეხლავე ყველა ქვეყნებში არ შეიძლება, რომ ამისთვის ერთგვარი ეკონომიური პირობებია საჭირო.

თქვენ მოგეხსენებათ, რომ რამდენიმე თვის წინეთ საერთაშორისო შრომის კონფერენციამ სპეციალური კომისია აირჩია, რომ შეემუშავებია მთელი რიგი უფლებრივ ნორმებისა ხალხთა ლიგისათვის გადასაცემად, რომ მიიღონ ის ნორმები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მუშათა კლასის განვითარებას ყველა იმ ქვეყნებში, რომლებიც ხალხთა ლიგაში შედიან.

ამ კომისიამ შემდეგი დადგენილება გამოიტანა: (კითხულობს). პარაგრაფი მეორე: სავალდებულო სამუშაო დროს განსაზღვრა რვა საათით და კვირაში 48 საათით, გამოკლებით იმ ქვეყნებისა, სადაც კლიმატიური პირობები, მრეწველობის დაბალ ხარისხზე მდგომარეობა ან სხვა სპეციალური პირობები ჰქმნიან შრომის ნაყოფიერების განსხვავებას სხვა ქვეყნებთან შედარებით.

ლორთქიფანიძე. ვინ დაწერა?

ასათიანი. ეს მიიღო შრომის საერთაშორისო კონფერენციამ, რომელიც მე ვფიქრობ უფრო ავტორიტეტული უნდა იყვეს ამ საკითხში, ვიდრე ჩვენი დამფუძნებელი კრების სოციალისტური ფრაქციები. აი ამ უდიდესმა ორგანომ რომელიც გამომხატველია საერთაშორისო, მუშათა კლასის აზრისა, აღიარა, რომ 8 საათის სამუშაო დღე არ შეიძლება გახდეს ყოველს პირობებში და ყველა ქვეყნისთვის სავალდებულო ზომად. დამეთანხმებით, რომ ჩვენი ეკონომიური მდგომარეობა ტეხნიკური განვითარება და თვით მუშათა კლასის კულტურა ბევრად უფრო დაბალია ვიდრე ინგლისის, საფრანგეთის და გერმანიის. თუ ასეთ მდგომარეობაში ჩვენ მივიღებთ 8 საათის სამუშაო დღეს როგორც აბსოლუტურ მცნებას ჩვენ უეჭველად დავმარცხდებით იმ ბრძოლაში, მეტოქეობაში, რომელსაც ადგილი აქვს მსოფლიო ეკონომიურ ურთიერთობაში.

თუ გინდათ რომ დაჩაგრული არ გამოვიდეთ ამ ბრძოლაში და დავიცვათ ჩვენი პოზიციები, ჩვენ ისეთი ნორმა უნდა დავაწესოთ შრომის საკითხში, რომელიც ჩვენ ეკონომიურ ცხოვრებას შეეფერება ამ მხრივ თქვენი პოლიტიკა დიდათ შემცდარია. იმის მაგივრათ, რომ რვა საათის სამუშაო დღე დროებით გააუქმოთ ზოგს სამრეწველო დარგში მაინც, თქვენ სასოფლო მეურნეობაშიც კი ცდილობთ მის შემოღებას. ეს ჩვენი ეკონომიურ განადგურების და გაღატაკების გზაა.

თქვენ მუდამ ლაპარაკობთ, რომ ჩვენი ბურჟუაზია სუსტია ეს მართალია. ჩვენი როგორც ქალაქის, ისე სოფლის ბურჟუაზია მეტად სუსტია. და ეს გასაგებიცაა. იგი პირველი თაობისაა.

ღლონტი. და უკანასკნელის.

ასათიანი. ჩვენ ვფიქრობთ ბ. ღლონტო, რომ ამ ბურჟუაზიას მეტი თაობა ექნება ვიდრე იმ მიმდინარეობას, რომელსაც თქვენ ეკუთვნით. რასაკვირველია ჩვენ ბურჟუაზიას ვერ შევადარებთ ინგლისის ბურჟუაზიას, რომელიც 7—8 საუკუნეზე მეტი მუშაობს და რომელმაც შექმნა ინგლისის ეკონომიური და პოლიტიკური ძლიერება. მაგრამ გავაგონებდით და ვიტყვი, რომ პროლეტარიატიც ასეთვე მდგომარეობაში არის. თქვენ თუ მარქსისტები ბრძანდებით უნდა იცოდეთ, რომ მარქსმა პირველად გააჩინა ბურჟუაზია და შემდეგ პროლეტარიატი (სიცილი). ბურჟუაზიულ კლასი როგორც სოციალური წრე მარქსის აზრით, რაც სრული ჭეშმარიტებაა გაჩნდა უფრო ადრე, ვინემ პროლეტარიატი მარქსის ღალატი იქნება და ეს თქვენთვის უხერხულია რომ ჩვენში ჯერ ძლიერი პროლეტარიატია გაჩენილიყო და შემდეგ კი ბურჟუაზია.

ამიტომ საჭიროა რომ შრომის საკითხებში მივიღოთ ესა თუ ის ნორმა არა იმის მიხედვით, თუ როგორი წესი აქვს ინგლისის საუკუნეთა განმავლობაში აღზრდილ მუშებს, არამედ იმის მიხედვით თუ როგორი ეკონომიური პირობებია ჩვენში და როგორი მას ლამ მოგვეპოვება.

ინგლისში შეიძლება 8 საათის სამუშაო დღე ყოველ დარგში განხორციელდეს, მაგრამ ჩვენში ეს ჯერ არ შეიძლება. თქვენ როგორც ეკონომიური მატერიალისტები განყენებულად არ უნდა სჯიდეთ. ასეთი პოლიტიკა და აზროვნება უფრო შეეფერება ს.-რევოლიუციონერთა პარტიას, რომელიც რეალურ ცხოვრებას არავითარ ანგარიშს არ უწევს.